

ЕНТ на базе
Западно-Казахстанского
университета
им.М.Утемисова поздаи

3 стр.

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ
Антикоррупционного
стандарта

4 стр.

ЗНАЧИМЫЙ ШАГ
К ИНКЛЮЗИВНОМУ
ОБРАЗОВАНИЮ

6 стр.

КӨКТЕМІҢ ОРАЛСА ДА,
ӨТКЕНІҢ ОРАЛМАЙДЫ...

11-бет

ТЕОРИЯ МЕН
ПРАКТИКАНЫ
ҰШТАСТЫРА ОҚЫТУ
тәжірибесі туралы
ойлар

12-бет

Патриоттық тәрбиенің бастауы

4 маусым – Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздері күніне орай Тарих, экономика және құқық факультеті, құқықтық пәндер кафедрасы, құқықтану мамандығының 1-курс студенттеріне жоғары білім бере отырып азаматтыққа және отансүйгіштікке, өз Отаны - Қазақстан Республикасына деген сүйіспеншілікке тәрбиелеу, Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерін құрметтеуді қалыптастыру, сондай-ақ олардың мәні мен маңызын түсіндіру мақсатында кураторлық сағат оздырылды.

Мемлекеттік рәміздер – бүкіл әлемде елдің тәуелсіздігін, халықтың патриотизмін, батырлығы мен даналығын, жарқын болашаққа ұмтылысының, мемлекетіміздің өткені, бүгіні мен болашағы арасындағы сабақтастықтың бейнесі. Сондықтан Қазақстан Республикасының азаматтары, сондай-ақ Республика аумағында жүрген адамдар Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерін құрметте-

уге міндетті. Сонымен қатар, ұлтаралық татулық пен бейбітшілікті насихаттау жолында және мемлекетіміздің әлемдік деңгейде танылып, өзіне тән белгілерімен дамыған елдер қатарынан орын алуы үшін төл нышандарымыздың атқаратын қызметі айрықша. Студенттер Қазақстан Республикасының

мемлекеттік рәміздерін қолдану, пайдалану, орындау тәртібі туралы Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 4 маусымдағы №258 Конституциялық заңын талқылай отырып, рәміздерді құру тарихымен байланысты қызықты фактілермен бөлісті.

Роль и значимость программ двойных дипломов

Практика создания образовательных программ двудипломного образования вузами насчитывает более полутора десятилетий. От простого обмена студентами на непродолжительный (от месяца до трех) период вузы все более массово переходят к реализации совместных образовательных программ двойных дипломов. И если до начала нового тысячелетия создание таких программ было инициативой самих вузов, то теперь – это уже направление политики в образовании, под которую создаются государственные программы, а в некоторых странах выделяются финансовые средства. Стоит отметить, что даже в США за последнее десятилетие мы наблюдаем кардинальное изменение позиции в отношении образовательного сотрудничества. Политика опоры только на собственные силы в ведущих вузах (Гарвардском, Стэнфордском и др. университетах, Массачусетском технологическом институте) изменяется на идею диверсификации образования, которая возможна за счет включенного обучения студента, по крайней мере, в течение полугода в другом ведущем вузе на взаимной основе. Это – не признание собственной слабости вузов: дело в том, что современные темпы развития производства и возросший темп внедрения инновативных разработок, а также их разнообразие однозначно требуют от системы образования, во-первых, более высоких темпов включения новых идей и технологий в образование, во-вторых, диверсификации (разнообразия) образовательного процесса.

Инновационность производства, инновационных разработок (разнообразия, заметим, в разных странах)

и необходимость диверсификации подготовки кадров и являются объективной основой создания именно совместных образовательных программ двудипломного образования.

Важным элементом образовательных программ двудипломного образования является академическая мобильность обучающихся и преподавательского состава.

В мировой практике критериями классификации образовательной программы как двудипломной являются следующие:

- образовательная программа разрабатывается структурным подразделением вуза (кафедрой, факультетом, институтом) совместно с одним или несколькими вузами;
- обучающиеся каждой из сторон принимают участие в программе обучения в вузах-партнерах;
- пребывание обучающихся в вузах-партнерах имеет продолжительность, отвечающую установленным правилам в договоре / соглашении об образовательной программе двойных дипломов;
- периоды обучения и академическая аттестация, пройденные обучающимися в вузах-партнерах образовательной программы двудипломного образования, взаимно признаются;
- вузы-партнеры вместе разрабатывают учебный план и могут организовывать совместные приемные и аттестационные комиссии;
- по завершению обучения по образовательной программе двудипломного образования обучающиеся получают документы об образовании, принятые в вузах-партнерах.

Продолжение на 7 стр.

16 маусым күні М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінде Қазақстан Республикасы тарихы кафедрасының ұйымдастырумен Қазақ АКСР ОАК-нің тұңғыш төрағасы, мемлекет және қоғам қайраткері, ұстаз Сейітқали Меңдешевке арналған «Сейітқали Меңдешев және Қазақстанның XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қоғамдық-саяси дамуы» тақырыбында республикалық ғылыми-теориялық конференция өтті.

ҒҰМЫРНАМАСЫ - ҰЛАҒАТ МЕКТЕБІ

Конференцияға Қазақстанның барлық аймақтарынан сейтқалитанушылар мен қайраткердің ұрпақтары іздестіріліп, Орал, Астана, Алматы, Қарағанды, Түркістан, Шымкент және Ақтөбе қалаларынан, Батыс Қазақстан облысы Бөкей Орда ауданы мен Жаңақала ауданынан зерттеуші тарихшы-ғалымдар мен ұрпақтары, тумалары қатысты. Шараны М.Өтемісов атындағы БҚМУ ғылыми жұмыс және халықаралық байланыс жөніндегі проректор, г.ғ.к., қауымдастырылған профессор Ахмеденов Кажмурат Мақсотұлы мен тарих ғылымдарының кандидаты, доцент Боранбаева Бақтылы Сансызбайқызы жоғары деңгейде жүргізіп отырды.

Конференцияның ғылыми кеңесін ҚР ҰҒА құрметті академигі, тарих ғылымдарының докторы Рысбеков Тұяқбай Зейітұлы бастап ашып, одан әрі Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ғылым комитеті Ш.Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институтының XX ғасырдағы Қазақстан тарихы бөлімінің меңгерушісі, жетекші ғылыми қызметкер, тарих ғылымдарының кандидаты, сейітқалитанушы Шілдебай Сабит Қамытбекұлы, қоғам қайраткері, Түркістандағы А.Яссауи университетінің профессоры, тарих ғылымдарының докторы Тұрсын Хазретәлі Маханұлы, Қазақстанның құрметті журналисі, қоғам қайраткері, С.Меңдешевтің тумасы Тихон Әліпқалиұлы, тыл және еңбек ардагері Хаймұлдин Ғазез Усағалиұлы және Алматыдан С.Меңдешевтің ұрпағы Мұрат Мәмбетов (Меңдешев) сөз сөйлеп, жан-жақты өте маңызды мағлұматтарымен бөлісті. Ғылыми конференцияның ең маңызды бөлігінің бірі БҚО тумасы С.Меңдешевтің туған елі ретінде Бөкей Орда ауданынан және Жаңақала ауданы

Жаңақазан ауылынан жүргізілген тікелей эфир болды. БҚО Хан Ордасы тарихи-мәдени архитектуралық-этнографиялық музейі директоры, өлкетанушы Махимов Ғайса Темірболатұлы күні бүгінге дейін сақталған тарихи ескерткіш қайраткер С.Меңдешевтің тұрған үйін көрсетіп, музейде сақталған оның заттай естеліктерін таныстырды. Ал БҚО Жаңақала ауданы, Жаңақазан ауылынан тарихшы, сейітқалитанушы Өтегенова Ғалия Төлегенқызы қайраткердің ауыл мектебін ашудағы еңбегін атап өтіп, бүгінгі күнге дейін қызмет етіп, саң мыңдаған түлектер ұшырып шығарған Сейітқалидың алғашқы мектебіне саяхат жасады. Сонымен бірге, оның тұрған тұрғын үйі мен алғашқы оқыған әрі қызмет атқарған, еңбек

жолын бастаған мектебін көрсетті. Конференцияның әсерлі сәттерінің бірі Батыс Қазақстан облыстық тарихи-өлкетану музейі Экскурсияны ұйымдастыру және экскурсиялық қызмет көрсету бөлімінің меңгерушісі Хангереева Зармина Саматовна ұйымдастырған «Дәуірдің ұлы-ғасырдың үні» атты көрме болатын. Көрме экспонаттары мен көрмеге онлайн экскурсия барлық қатысушылардың көңілінен шықты.

Жалпы республикалық ғылыми-теориялық конференцияның жоғары деңгейде ұйымдастырылып, оның мазмұнды және ғылыми танымдық деңгейде өтуіне атсалысқан профессор Т.З.Рысбековке, доцент Б.С.Боранбаеваға, тарих магистрі Г.Т.Жалекеноваға және тарих магистрі А.Б.Ихсановаға зор алғыс айтамыз!

Онлайн семинар

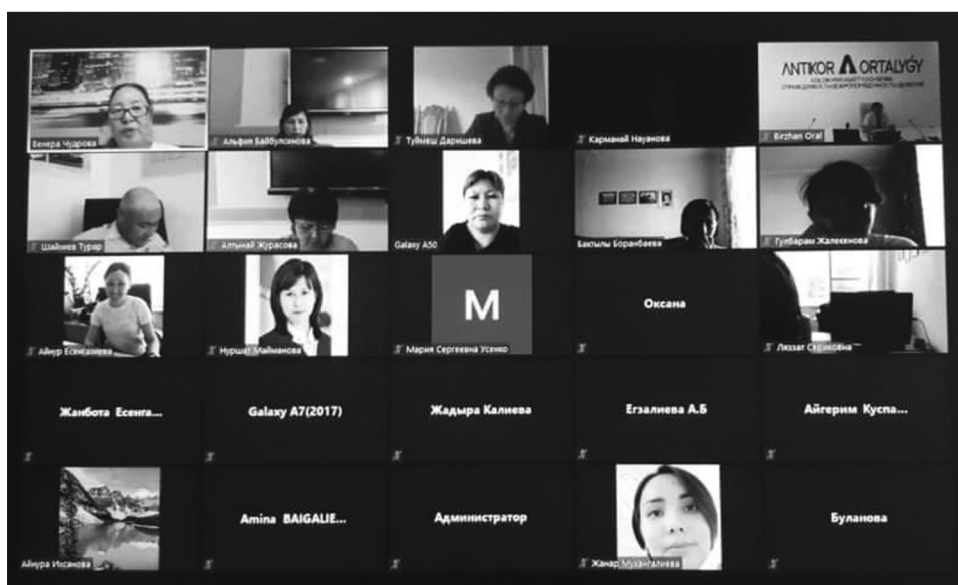
15 июня состоялся онлайн семинар по подготовке заявок на грантовое финансирование Комитета науки МОН РК под председательством ректора, к.б.н. ассоциированного профессора Н.Х.Сергалиева.

В ходе семинара были даны конструктивные рекомендации руководителям проектов, ведущих подготовку конкурсных заявок. Обсуждены содержание, цели, задачи и ожидаемые результаты заявок. Бурное обсуждение прошло по проектам педагогического направления. Семинары будут продолжены, надеемся наши консультации окажутся полезными и способствуют подготовке качественных заявок на конкурс.

11 маусым күні Тарих, экономика және құқық факультетінде “ЖОО ашықтықты және айқындықты қамтамасыз ету жөніндегі жемқорлыққа қарсы стандарты” тақырыбында конференция өтті. Оған ҚР сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің БҚО бойынша департамент басшысының бірінші орынбасары Н.І.Самет, университеттің жемқорлыққа қарсы күрес комиссиясының төрағасы Қ.М.Ахмеденов, университетіміздің тәрбие жұмысы және әлеуметтік мәселелер жөніндегі проректоры Т.М.Даришева, факультет деканы Г.И.Нестеренко мен факультеттің профессор - оқытушылар құрамы қатысты.

Конференция жұмысын университетіміздің тәрбие жұмысы және әлеуметтік мәселелер жөніндегі проректоры Т.М.Даришева ашып, ақпараттық ашықтық қағидасына тоқталып (ақпараттың шынайылығы, уақытылы жариялануы), академиялық парасаттылық,

ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ЖОЛ ЖОҚ

ЖАҢАЛЫҚТАР НОВОСТИ

■ 1 июня 2020 года на платформе ZOOM состоялась онлайн-консультация для ученых ЗКУ им.М.Утемисова по разъяснению подготовки заявок согласно конкурсной документации на грантовое финансирование по научным (или) научно-техническим проектам на 2020-2022 годы и на 2020-2021 годы. Приняло участие 33 участника. Ученые получили необходимую информацию по подготовке сметы и других разделов заявок, обсудили вопросы по публикациям в рамках конкурса, механизмов подготовки качественных заявок на конкурс. Обсуждались также вопросы этики научных публикаций и выполнения требований конкурса. Консультации для ученых будут продолжены и далее отделом науки университета.

■ 2 июня в ЗКУ им.М.Утемисова на платформе ZOOM состоялось заседание комиссии по противодействию коррупции. На повестке дня обсуждались два вопроса:

1. Утверждение Антикоррупционного стандарта по обеспечению открытости и прозрачности в ЗКУ им.М.Утемисова
2. О состоянии работы по противодействию коррупции в ЗКУ им.М.Утемисова при проведении государственных закупок на 2019 год и за 5 месяцев 2020 года.

По данным вопросам выступил, член комиссии, юрист Муқанов Д.Е.

Целью разработки Антикоррупционного стандарта является определение этических принципов, формирование моделей поведения с высокими этическими стандартами, определяющих взаимоотношения сторон, участвующих в образовательном процессе.

Задачами Стандарта определены:

1) Создание общественного статуса преподавателя, сотрудника и обучающегося как интеллектуальной, разносторонне высоконравственной личности;

2) Формирование нулевой терпимости к любым проявлениям коррупции в ходе учебного процесса, научной деятельности и управления ВУЗом;

3) Поддержание в ВУЗе духа сплоченности, патриотизма, демократии, гордости за принадлежность к учебному заведению;

4) Повышение престижа, имиджа ВУЗа и авторитета его сотрудников и обучающихся;

5) Создание благоприятного психологического климата, а также максимально комфортных условий для учебы и работы в ВУЗе.

После обсуждения, членами комиссии было решено принять к сведению информацию, утвердить Антикоррупционный стандарт и ознакомить всех работников и обучающихся с ним, рекомендовать заключить договор о государственных закупках с ТОО «Центр мониторинга и экспертизы рынка» для дополнительного мониторинга цен на закупаемые товары, работы и услуги. С Антикоррупционным стандартом и другими документами можно ознакомиться на сайте ЗКУ им.М.Утемисова в разделах «Комиссия по противодействию коррупции» и «Уполномоченный по этике и противодействию коррупции».

адалдық, университетімізде жемқорлыққа қарсы атқарылып жатырған жұмыстар жөнінде баяндады. Сондай-ақ, конференция барысында университетіміздің жемқорлыққа қарсы комиссия мүшесі В.У.Чудрова факультеттің профессор - оқытушылар құрамына “ЖОО ашықтықты және айқындықты қамтамасыз ету жөніндегі жемқорлыққа қарсы стандартын» түсіндіріп берді.

Сергалиев Н.Х., ректор:

О НОВОМ СТАТУСЕ ВУЗА

Уважаемые коллеги, друзья! Поскольку реорганизация нашего университета вызвала живой отклик у многих, хотел дать комментарий по поводу реорганизации нашего университета из статуса государственного предприятия на некоммерческое акционерное общество. Постараюсь объяснить доступным языком.

1. Единственным акционером университета является Правительство РК в лице Министерства образования и науки РК, ему принадлежит 100% акций.

2. Ни о какой приватизации речи не идет, по закону объекты образования приватизации не подлежат.

Теперь по поводу основного вопроса ЗАЧЕМ? и ЧТО ЭТО ДАЕТ?

1. Здесь ключевое слово НЕКОММЕРЧЕСКОЕ акционерное общество. Это значит, что вся прибыль от деятельности может быть использована по закону только на развитие самого университета.

2. Будучи РГП на ПХВ университет с прибыли выплачивал налог, теперь будучи НАО государство не облагает университет налогом и оставляет всю прибыль в университете. К примеру за 2018 год отчисления составили 18 млн., в 2019 – 8,5 млн. тенге. Теперь эти средства будут оставаться в университете.

3. Если ранее как государственное предприятие мы обучать могли только по программе высшего и послевузовского образования бакалавр-магистратура-докторантура. То сейчас значительно расширяется образовательная деятельность в дополнение к основной (обучающие курсы, лицейные классы, колледж и.д.) То есть, университет получает реальную академическую свободу.

4. Внедрение принципов корпоративного управления,

большая открытость и доступность. Все основные решения будут приниматься Советом директоров (СД). Кто будет входить в него? Представитель МОН РК, местная исполнительная власть, НПО, общественные организации, представители работодателей (бизнес, образование и т.д.), СМИ. Сколько человек в составе директоров? Порядка 10 человек. Кто определяет состав? Единственный акционер в лице МОН РК.

5. Совет директоров будет определять куда, направить чистую прибыль (см.п.2) к примеру, на повышение оплаты труда, улучшение материальной базы или на социальную помощь студентам, выделение грантов для талантливых детей, помощь в приобретении жилья для ППС и т.д. – главное, это решение принимается коллегиально и идет только на развитие самого университета. СД определяет стратегию и планы развития, штат, фонд оплаты труда т.е все основные параметры развития университета.

6. Государство в лице МОН РК как единственный акционер оставляет за собой контроль за деятельностью университета. Любое решение СД вправе отменить МОН РК.

В целом, я считаю - это шаг вперед. Это реализация принципов КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ, КОНКУРЕНЦИИ, ОТКРЫТОСТИ, ТРАНСПАРЕНТНОСТИ и АКАДЕМИЧЕСКОЙ СВОБОДЫ.

P.S. Другими словами, университету дают свободу академическую, возможность коммерциализации интеллектуальной собственности и т.д. В финансовом плане дают свободу зарабатывать, но... контролировать траты будет Совет директоров и МОН РК, и это очень важно и правильно! Благодарю всех за понимания!

Хабарландыру!

ҚР БҒМ «Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті» ШЖҚ РМК-ның «Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғам түріне өзгеріп, қайта құрылғанын хабарлаймыз.

Қазақстан Республикасы Орал қаласы Н.Назарбаев даңғылы 162 мекенжайы бойынша орналасқан ҚР БҒМ «Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті» ШЖҚ РМК, БИН 000340002393, Қазақстан Республикасы Үкіметінің №752 қаулысына сәйкес, «Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғамы (БҒМ тұлғасында 100% мемлекеттің қатысуымен) болып өзгерді.

17.06.2020 ж. «Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғамы» БҚО бойынша әділет органында қайта құрылуы туралы тіркеуден өтті.

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 46-бабы 5-тармағына сәйкес бір түрдегі заңды тұлға басқа түрдегі заңды тұлғаға өзгергенде (ұйымдастырушылық-құқықтық түрі өзгергенде) табыстау актісіне сәйкес жаңадан пайда болған заңды тұлғаға қайтадан құрылған заңды тұлғаның құқықтары мен міндеттемелері беріледі.

Қайта құру процедурасы ұйымдастырушылық-құқықтық сипатта болғандықтан, Университеттің жасасқан келісім шарты бойынша міндеттемелерін орындауына әсер етпейді.

ҚР Білім және ғылым министрлігінің «Ашық НҚА» сайтында Қазақстан Республикасының премьер министрі Асқар Маминнің 27 жоғары оқу орнының қайта құру арқылы ұйымдастырылатыны туралы қаулысы жарияланған, аталған қаулыдағы тізім қатарында «Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғамы да бар.

Құжат республикалық мемлекеттік шаруашылық нысанындағы «республикалық мемлекеттік ұйым» атауы жарғы қорына жүз пайыздық мемлекеттің қатысуымен «коммерциялық емес акционерлік қоғамы» нысанына өзгергенін білдіреді.

ЕНТ на базе Западно-Казахстанского университета им.М.Утемисова позади

26 июня в ЗКУ им.М.Утемисова стартовало единое национальное тестирование (ЕНТ).

Свои знания проверили около 2080 претендентов на государственный грант. Максимальный балл, набранный абитуриентами на базе ЗКУ им М. Утемисова - 131 баллов из 140 возможных.

...Всего же в Казахстане в этом году количество желающих сдать ЕНТ достигло рекордных показателей – 131 754 абитуриента. Тестирование осуществлялось в 161 пункте проведения ЕНТ. За процессом проведения ЕНТ наблюдали 510 человек, которые вошли в состав Специальных мониторинговых групп: общественные деятели, представители неправительственных организаций, СМИ, Антикоррупционной службы и проектных офисов «Адалдық алаңы».

Проходные баллы набрали 82 154 абитуриента, что на уровне показателя прошлого года. Средний балл по республике составил 64,06, что сильно не отличается от показателя среднего балла 2019 года (65,5 баллов).

В текущем году впервые была использована система распознавания лиц Face ID через базу «электронного правительства», в связи с чем уменьшилось количество попыток сдачи ЕНТ подставными лицами.

В текущем году всем абитуриентам впервые было разрешено использовать калькуляторы, увеличено

время тестирования, выпускники были освобождены от итоговых школьных экзаменов.

Кроме того, на ЕНТ-2020 все аудитории были обеспечены камерами видеонаблюдения, всего зарегистрировано более 9,5 млн просмотров процедуры проведения ЕНТ в режиме онлайн.

В каждом из пунктов проведения ЕНТ были усилены меры медико-санитарного характера. Участники тестирования проходили 5 этапов дезинфекции согласно санитарно-эпидемиологическим нормам:

прохождение через дезинфицирующий тоннель, замер температуры, обработка обуви специальным дезинфицирующим ковриком, обработка рук санитайзером и предоставление медицинских масок.

При запуске и рассадке тестируемых соблюдалось расстояние не менее двух метров. Каждая аудитория периодически проветривалась и обрабатывалась бактерицидными средствами и рециркуляторами воздуха. Аудитории были заполнены в среднем всего лишь на 35%, в каждой присутствовали 10-18 человек. В прошлом году в одной аудитории в среднем находились 50 абитуриентов.

В целом, Единое национальное тестирование прошло в штатном режиме.

Напомним, что в августе состоится следующее ЕНТ, по результатам которого, если абитуриент наберет пороговый балл, то сможет поступить на платное отделение вуза. Также для поступления на платное отделение вуза действительны сертификаты январского ЕНТ при наличии проходных баллов.

Дорогие абитуриенты - 2020!

От всей души желаем вам успехов в получении государственных грантов и поступления на выбранные специальности в высшие учебные заведения Казахстана!

В университете запланирована серия онлайн-конференций по разъяснению основных положений антикоррупционного стандарта по обеспечению открытости и прозрачности в ВУЗе. 10 июня 2020 года была проведена онлайн-конференция для администрации ВУЗа.

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ Антикоррупционного стандарта

Выступил - член комиссии по противодействию коррупции ЗКГУ им.М.Утемисова, юрист Д.Е.Муканов. По вопросам антикоррупционной работы в ВУЗах также выступили первый заместитель руководителя Департамента Агентства Республики Казахстан по противодействию коррупции по Западно-Казахстанской области Самет Нурдаулет Ильясевич, руководитель управления профилактики коррупции Департамента Агентства РК по делам государственной службы и противодействию коррупции по ЗКО Биржан Марданович Хайруллин. Ими особо было подчеркнуто, что ежегодное увеличение средств, выделяемых на образование, повышает актуальность вопроса прозрачности и объективности их распределения. В Агентстве уверены, что усиление общественного контроля станет одним из действенных механизмов по предупреждению коррупционных проявлений в этой сфере. Проректор по воспитательной работе и социальным вопросам Т.М.Даришева рассказала о видах работ, проводимых университетом по профилактике коррупции, обеспечению академической честности в воспитательной, образовательной и научной деятельности, функционирующих в университете коллегиальных органах, этике сотрудников и обучающихся. С Антикоррупционным стандартом по обеспечению открытости и прозрачности в организациях высшего и (или) послевузовского образования вы можете ознакомиться на сайте университета в разделах «Комиссия по противодействию коррупции» и «Уполномоченный по этике и противодействию коррупции». Онлайн-конференции будут продолжены в период 11.6-18.06.2020 г. на 6 факультетах

университета.

12 июня продолжилась серия из 7 онлайн-конференций по разъяснению основных положений антикоррупционного стандарта по обеспечению открытости и прозрачности в ВУЗе. С участием представителей Департамента Агентства Республики Казахстан по противодействию коррупции по Западно-Казахстанской области прошла онлайн-конференция с коллективом факультета культуры и искусства.

13 июня как Уполномоченный по этике и противодействию коррупции ЗКГУ им.М.Утемисова принял участие в конференции ZOOM - встреча с руководителями подведомственных организаций и уполномоченных по этике ВУЗов под председательством Ответственного секретаря МОН РК Сарсембаева Каната Маратовича. В ходе встречи были рассмотрены и обсуждены вопросы противодействия коррупции, предупреждения коррупционных действий, получена целевая установка по внедрению Антикоррупционного стандарта в ВУЗах.

В университете продолжается серия онлайн-конференций по разъяснению основных принципов Антикоррупционного стандарта. 15 и 16 июня состоялись онлайн-встречи с коллективом педагогического и филологического факультетов университета. Академическая честность – это не просто следование политике университета. Это нечто более важное, чем получение диплома и достижение успеха. Это обучение студентов и магистрантов высоким идеалам. Мы убеждены, что честность и успех – понятия неразрывные, поэтому самое главное в ВУЗе – это давать эталон знаний и быть самим образцом.

18 июня 2020 года завершилась серия из 7 онлайн-конференций в период 10.06-18.06.2020 г. на 6 факультетах университета и среди сотрудников администрации по разъяснению основных положений антикоррупционного стандарта по обеспечению открытости и прозрачности в ВУЗе с участием представителей Департамента Агентства Республики Казахстан по противодействию коррупции по Западно-Казахстанской области.

Основные принципы Антикоррупционного стандарта по обеспечению открытости и прозрачности в организациях высшего и (или) послевузовского образования в Западно-Казахстанском университете им.М.Утемисова в целях искоренения коррупции успешно внедряются.

Функционируют коллегиальные органы: Совет по добросовестности, Совет по этике, Комиссия по противодействию коррупции, Бюджетная комиссия.

В целях обеспечения антиплагиата студенческих, магистерских письменных работ и научных работ ППС университета на 2020 год заключен лицензионный договор на использование программного обеспечения «Программная система для обнаружения текстовых заимствований в учебных и научных работах «Антиплагиат.ВУЗ» версии 3.3» на 2000 проверок.

Все сотрудники университета ознакомлены со стандартом. Антикоррупционный стандарт по обеспечению открытости и прозрачности в организациях высшего и (или) послевузовского образования размещен на сайте университета в разделах «Комиссия по противодействию коррупции» и «Уполномоченный по этике и противодействию коррупции». Студенческое самоуправление университета подготовило и распространило в социальных сетях видеоролик, посвященный Антикоррупционному стандарту по обеспечению открытости и прозрачности.

Кажмурат АХМЕДЕНОВ,
проректор по научной работе и международным связям

«Жасыл Ел» Жастар еңбек және құрылыс жасағы жастардың Отанға деген сүйіспеншілігін оятып, елімізді жасыл желекке айналдыру мақсатында олардың жалын-жігерін, күш-қуатын бір арнаға тоғыстыра алды. «Еңбек етсең ерінбей, тояды қарның тіленбей» деген философияны өскелең ұрпаққа ұғындырып, жазғы демалыстарын босқа өткізбей, жұмыс істеп, қосымша қаржы табуға молынан мүмкіндік тудырды.

Биыл да «Жасыл Ел» жастар еңбек және құрылыс жасақтарының XVI еңбек маусымының алғашқы легі өз жұмыстарына белсене кірісті. «Жасыл ел» ЖЕЖ облыстық штаб жетекшісі Аслан Тапишев жастарды жұмыс беруші құзыреттіліктермен таныстырып, жаңа қарқынмен жұмыс бастады.

Аталмыш бағдарламаға М.Өтемісов атындағы БҚМУ студенттері де өз үлестерін қосуда. Алдағы уақытта университетімізден жалпы саны 130 студент жұмыспен қамтылады деп жоспарлануда. Тарқатып айтсақ, алғашқы маусым айындағы еңбек жасағына 48 студент-жастар жұмылдырылып, оның ішінде

алғашқы лекке 40 студент құрамдас болып тіркелсе, 8 студент онлайн тіркеу арқылы «Жасыл Ел» штабына қабылданды. Сәйкесінше, студенттер облыстық «Жасыл Ел» штабы тарапынан формалармен, құрал-жабдықтармен қамтамасыз етіліп, қауіпсіздік, санитарлық ережелермен таныстырылды. Қазіргі таңда студенттер қаланы көгалдандыру жұмыстарына атсалысуда. Маусымның 8-інен басталған аталған жасақ жұмысы шілде айының 8-іне дейін жалғасатын болады.

Шұғыла ЕҢСЕП,
Филология факультетінің 1-курс студенті

Жеңіс тұғырында

Маусым айының 18-ші жұлдызында Орал қаласының ақпараттық-талдау және жастармен жұмыс жөніндегі ресурстық орталығының ұйымдастыруымен қаламыздағы «Жасыл ел» және «Студенттік құрылыс жасақтары» сарбаздары арасында «шағын футболдан» турнир оздырылған болатын.

Университетіміздің белсенді жастарынан құралған команда аталмыш турнирде қатарластарынан озық шығып, жеңімпаз атанды. Құттықтаймыз!

Президент тіл мәселесінде немқұрайлылық танытпау қажеттігін баса айтты

Қазақстан халқына арналған алғашқы Жолдауында қазақ тілінің қолданыс ауқымын кеңейту мәселесіне ерекше тоқталған ел Президенті мемлекеттік тілдің ұлтаралық қатынас тіліне айналуы үшін қандай қадамдар жасалуы қажет деген сұрағына берген жауабы аясында көтерген мәселелерге тоқталып өтсем...

«Шындығында, тілдік проблеманың үлкен саяси мәні мен маңызы бар. Тіл мәселесіне бей-жай қарап, немқұрайлылық танытатын болсақ, мемлекеттігіміз бен ұлттық қауіпсіздігімізге қатер төндіріп алуымыз мүмкін» екендігін баса айтты. Мемлекеттік тілді дамыту ісін айтқанда, Өзбекстанның тәжірибесін мысалға келтірді. Өзбектердің саясатқа құмар еместігін, олардың еңбек еткенді құптайтынын, көшеге шығып, шерулетпей-ақ, жасампаздыққа жетелейтін еңбекпен айналысып жатқанын тілге тиек етті. Өте орынды пікір. Өзбекстанның мемлекеттік органдарында әлі күнге дейін орыс тілі қолданылатындығына таңғалатынын да жасырмады. Бұл ұлттың қоғамдық қатынастарды саясиландырмай, еңбекпен саудаға басымдық бергенін де айтып өтті. Қазіргі жас ұрпақты еңбекке тәрбиелеуде үлгі аларлық қадам екені дұрыс. Өз тілін менсінбей, өзге тілде сөйлеуге құмар, соны дәреже көретін жастарға сол ұлттай өз тіліне деген асқан құрметті сезінуде де үлгі алуы тиіс деп ойлаймын. Ащы да болса шындық, бір мысал келтіріп өтсем, 2018 жылы шетелдік тағылымдама аясында Корея елінде болғам. Оңтүстік Кореяның Ханкук шет тілдер университетінде тағылымдамадан өту барысында қазақ тілін таңдаған студенттердің біразымен әңгімелескем. Қазақ тілін үйренудегі мақсаттары болашақта қазақ-корей байланыстары аясында бизнес саласында не басқа да халықаралық байланыс саласында қызметтерді атқаруда тілді білу қажеттігін ұғынғандықтан таңдап отырғандарын

Президентіміз Қасым-Жомарт Тоқаевтың республикалық «Ана тілі» газетінде көлемді сұхбаты шықты. Бұл сұхбатты әр қазақ қана емес, Қазақ елінің әр азаматы оқуға тиіс. Мақала дәл қазіргі жағдайда келелі мәселелерді көтеруімен құнды деп ойлаймын. Тақырыбының өзі соны айқақтап тұрғандай.

айтқан. Осы тіл үйренушілер академиялық білім алмасу аясында Қазақстанға кеп семестрлік оқуларын жалғастырған. Сондағы корейлік студенттердің қойған сұрағы: «Неге сіздің елде жастар өз тілінде сөйлемейді?». Ойланарлық сұрақ... Қазақ тілін үйреніп жатқан шетелдік студенттер таңғалысын жасырмай, ашық айтты. Ал өзбек тілін таңдаған студенттердің әуежайға кіргеннен-ақ ана тіліне деген құрметі бірден сезіліп тұратынын жеткізген болатын. Тіл мәселесіне келгенде, қажеттіліктен бұрын, жастардың санасына ұлттық құндылықтарды ұлықтауға, ана тілін құрметтеуге тәрбиелеуге басымдық беру қажет деп ойлаймын. Қажеттіліктен жүз тіл меңгерсе де өз еркі, алдымен ана тілін білуі міндетті.

Президент мемлекеттік тілдің деңгейін көтеру аясында нақты ұсыныстарды атап өтті. «Біріншіден, қазақ тілінде сөйлеу мақтаныш болуы үшін қоғамда оған деген қажеттілікті арттырған жөн» деп атап өтіп, мемлекеттік қызметте, лауазымдық орындарға тағайындау кезінде кәсіби біліктілігіне қоса, қазақ тілін жақсы білетін азаматтарға басымдық беру керек екенін жеткізді. Үлгі боларлықтай ондай жастарымыз да бар екенін жасырмау керек. «Болашақпен» бітіріп, шетел асып, тәжірибе жинақтап келген жас мамандар арасында қазақ тілінде еркін сөйлеп, пікір алмасып, өз ойын дұрыс жеткізетін жастардың ісіне де, сөзіне де сүйсініп отыратындай болсақ...

Қазақ тілін жақсы білетін өзге ұлт өкілдерін қолдаудың қазақ тілінің деңгейін

ұлтаралық қолданыс дәрежесіне көтеруге көмектесетінін де айтып өтті. Бұл бұрыннан бар тәжірибедегі үрдіс деп ойлаймын.

Қазақ тілін қолдану барысында фонетикалық және орфографиялық қателер жіберіп алатын отандастарымызға түсіністікпен қарап, толеранттылық таныту ұсынысы орынды, бұл жағдайда да шегі болу керек деген ойдамын. Қазақ тілін шын ниетімен үйренуге талпынған әрбір жас, қазақ тілінің әдеби тіл нормасын да, әдемілігін де сақтауға талпыну қажет деп есептеймін.

Ел Президентінің телевизиялық және радио хабарларының сапасын арттыру қажеттігін айтуы, бүгінгі таңдағы өзекті проблеманы көтергенінің нақты айғағы. Телеарналарда қаптап кеткен арзан ойын-сауыққа құрылған бағдарламаларды азайту қажеттігі аясында айтылған ойын Президент «арзан ойын-күлкіден гөрі, ұлттық идеяға қызмет ететін топырағамыздан тамыр алған төл бағдарламаларды молайту қажет» деп білдірді. Статистикаға сүйенсек, пандемия кезінде телеарналарды қараудың пайыздық көрсеткішінің артқаны белгілі. Осындай кезеңде телеарнаға телмірген көрерменнің мазмұнды, мәнді, мағыналы дүниелерді күтетіні сөзсіз.

Президентіміздің мектептердің бастауыш сыныптарда қазақ тіліне басымдық берілгені дұрыс, ағылшын тілін балабақшадан да емес, бастауыш сыныптан да емес, 5-6 сыныптардан бастап мектеп бағдарламасына енгізу қажеттігі туралы ойын қолдаушы жандардың бірімің. Ана

тіліне уызы жарымаған балаға үш тілді меңгертудің пайда емес, зиян екеніне көз жеткізу қиын емес. Жасыратыны жоқ, бастауыш сынып оқушысының қазақ тіліндегі мәтінді түсінгенін айтуда қалай қиналатынын көріп те жүрміз.

Жоғары оқу орындарында да, жалпы барлық білім беру ұйымдарында да «көп тілді білім беру» мәселесінде ойланарлық мәселе екені даусыз. Көп тілді топтарда, мәселен, пәндердің пайыздық көрсеткішін ескеріп, санаулы пәндердің өзге тілдерде оқытылғаны баршаға мәлім. Бұл жерде білім беруші де, білім алушы тұлға да толық дайын ба деген сұрақ туады. Өз пәнім бойынша дәріс оқып, өзге ұлттарға қазақ әдебиетін, керемет бай әдеби мұрамызды таныстыру, талдау мақсатында ағылшын тілін еркін меңгергім келеді. Сол мақсатта аз да болса талпыныс жасаудамын. «Көп тілді білім беруде» жаратылыстану бағыты бойынша жүзеге асып, тіл мен әдебиетті оқытатын гуманитарлық, қоғамдық пәндерді өзге тілде оқытуды орынсыз деп санаймын. Қазақ әдебиетінен қазақ студенттеріне ағылшын тілінде дәріс оқып, сабақ беру қисынсыз нәрсе. Әдебиеттің ұлтқа қызмет атқаратынын қашан да ұмытпауымыз қажет.

Puma СҰЛТАНҒАЛИЕВА,
М. Өтемісов атындағы БҚУ
қауымдастырылған профессоры, ф.ғ.к.

ЖАҚСЫ КҮНДЕР – ЖАМАҢ КҮНДЕР БАЛАМАСЫ

Дүние – мәңгі, бірақ өмір – өткінші. Осыны бәріміз білеміз. Біле тұра әрқайсысымыздың қолымыздан қиындықсыз келетін қарапайым адамдық қарым-қатынастың қадіріне жете бермейміз. Міне, адамға жақсылық істеу деген - жақсы күндерімнің өлшемі. Жақсы күндерім ол менің - отбасымның жарастығы әрі айналамның амандығы. Жақсы күндердің кіріспесі – өмірге ғашық көзбен қарау. Мәселен, менің жақсы күндерімнің бірі былай өтеді: таң сәрінен жақсы күндерімнің жаңа парағын сырғытып, жақындарымның сүйіспеншілігіне бөленіп таңғы ас дастарханында жиналу; білімге құштар көңілмен қаланың кең көшесін бойлап білім ордама көтеріңкі көңілмен жетіп, адамдардың жақсы күндерінің себепкері болуға талмай талаптанып, университет қабырғасында өткен сәттер;мақсатыма бір табан жақын қалғаныма іштей масаттану; қоғамның бар сырына қанық болып, ата-анамның,бауырларымның жанымда жүргеніне қуану, оларға қолғанат болу, достарымның сыйластығын сезініп қызықты сәттерде бірге болу; әр кеш ізгілікпен батып, кезекті жақсы күнімің жол басшысы боларына сенемін.

Қалған кедергінің бәрі - өтпелі, бүгін болмаса,ертең өзгереді. Біз, адамдар жақсылықта масайрап кетеміз де, қиындыққа оңай қайысамыз. Олар – жаман күндерімнің еншісінде қалған. Өмірде кездескен қиындықтарға ешқашан мойымау керек. Сол өтпелі көңілсіз іске сабырың сарқылса, ол да шұбатылып жалғаса береді. Қайсыбір күндізгі сәтсіздікке айрықша мән беріп, басыңа қара түнекті үйіріп, үйіріп қана қоймай, жаман күндердің ұшқынын сүйретіп үйге кіргізсең, арайлы таң мен тыныш түннің қадіріне жетпейсің. Мынау жарқыраған жарық дүниені де бағалай алмайсың. Сол себепті, батқан күнмен бірге жақсы да, жаман да өте шығады.

Сырттай қарағанда бірінен-бірі аумайтын ұқсас екі шам болыпты. Біреуі: «Мен неткен әдемімін, мен қандай жарықпын, мен алаулап тұрмын, мені жұрт түгел көруге тиіс, көруге міндетті. Егер маған назар аудармаса, құлаймын да бәрін өртеп жіберемін», - депті. Екінші шам: «Менің жарығым айналама жетер ме екен, төңірегіме жарығым түгел түссе ғой, адасқан жолаушы сәулені көріп жол тапса, менің жарығыммен біреу кітап оқып, біреу жазу жазса,енді біреу кесте тіксе, менің жарығымның септігі тиіп, сәби шошымаса», - депті. Сол секілді, мен де мұңайған, көңіліме кірбің түскен жаман күндерден жақсы күндердің баламасын тауып, өмірімді жақсы не жаман деп телімей шуақты күндерімде жаныма жақын барша жандарды қуанытып, мұңайса жұбатып, оларға жақсы күндер сыйлағым келеді. Жақсылық сыйлаған әр күнім – менің жақсы күндерім.

Шұғыла ЕҢСЕП,
Филология факультетінің 1-курс студенті

Есте қалар

сол бір кез...

дегеніміз - балмұздақ атану деген сөз. Иә, естір құлаққа күлкілі естілгенімен, бұл үйреншікті дәстүрге айналған. Жалпы студенттік шақ, нағыз қызығы мен қиындығы қатар жүретін кез.Тоңғаның да, қиналғаның да, үйінді сағынғаның да, тіпті сабаққа үлгере алмай қайғырған сәттер де өзінше қызық. 1-курстағы әрбір күн мен үшін ыстық естеліктерге толы болды. Әсіресе группаласстармен өткізген сәттер ерекше. Әрбірі өміріңнен ерекше орын алып, жақыныңа, жанашырыңа айналып үлгерген. Студент болу тек қиындықтармен күресу, сабақ оқып қиналу дегенді білдірмейді. Ондағы қызықтар мен естеліктерді айтып жеткізу мүмкін емес.Мен үшін 1-курс ерекше естеліктерімен, қызықты сәттерімен есте

қалады. Әр сәт өз уақытында бағалы. Сол сияқты студенттік кез де ерекше есте қалатын тәтті кезең. Шынайы достық, жаңа қадамдар, өмірге, жаңалыққа деген құлшыныс...Осыншама ерекше, осыншама тәтті, бұл кезеңдер 4 жылда көзді ашып-жұмғанша өте шығады. Енді студент болатын, студенттік өмірге аяқ басатын түлектерге әр сәтті бағалаңдар дер едім. Әсіресе, 1-курсты өте қызықты, ерекше етіп өткізуге тырысу керек. Алғашқы сессия, семинарлар, қолың талса да тынбай жазатын лекциялар... Бұның барлығы қиын болғанымен, өте қызықты. Университеттегі шаралар,

жиналыстар, түрлі концерттерін былай қойғанда, тіпті күнделікті сабағының өзі ерекше деуге болады.

Еліміздегі төтенше жағдайларға байланысты 1-курсты толық өткермегеніміз рас. Бірақ, жарты уақытты өткеріп үлгердік. Сол арада бәрін үйреніп, бір-бірімізге бауыр басып та алған болатынбыз. Мен үшін 1-курсим өте ерекше әрі қызықты өтті. Қыркүйек айының алғашқы күндерінен бастап мен өзімнің жаңа отбасымды таптым. Жаңа ұстаздар, жаңа орта, жаңа достар. Мектепте оқушы атану бір бөлек болса, университетте студент атану мүлде бөлек әңгіме...

Нұрайлым ҚҰБАЕВА,
Филология факультетінің 1-курс студенті

ЗНАЧИМЫЙ ШАГ К ИНКЛЮЗИВНОМУ ОБРАЗОВАНИЮ

Вхождение Республики Казахстан в мировое образовательное пространство требует от педагогической общественности нового подхода на профессиональные задачи и способы их решения. В Государственной программе развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы поставлены новые концептуальные подходы к образованию детей с ограниченными возможностями в развитии, внедрению в практику идей интегрированного обучения и воспитания детей с отклонениями в развитии совместно с нормально развивающимися сверстниками. Долгие годы система образования четко делила детей на обычных и инвалидов, которые практически не имели возможности получить образование и реализовать свои возможности, их не брали в образовательные учреждения, где обучаются нормальные дети.

Обеспечение равного доступа детей к различным программам воспитания и обучения, равного доступа детей с ОВЗ к образованию является одной из приоритетных задач. В связи с этим, обеспечение неукоснительной реализации права детей с ограниченными возможностями здоровья на образование рассматривается как одна из важнейших задач государственной политики не только в области образования, но и в области демографического и социально-экономического развития Республики Казахстан.

В настоящее время интеграция детей с особыми образовательными потребностями в массовые образовательные учреждения - это глобальный и необратимый общественный процесс, затрагивающий все высокоразвитые страны мира. Его основой является готовность общества и государства переосмыслить всю систему отношения к инвалидам и лицам с ограниченными возможностями здоровья. Получение образования любого уровня - неотъемлемое право каждого человека. Особое место в системе отечественного образования занимают дети с ограниченными возможностями. Имея в соответствии с Конституцией Республики Казахстан и Законом РК «Об образовании» равные со всеми другими детьми права на образование и творческое развитие, в жизни дети с ОВЗ нередко лишены возможности реализовать это право. Приоритетная задача, требующая своего решения в самые ближайшие годы - создание условий и оказание помощи в их социальной реабилитации и адаптации, подготовке к полноценной жизни в обществе.

Сегодня в Республике Казахстан свыше 16 тысяч детей с ОВЗ интегрированы в среду их нормально развивающихся сверстников, из них свыше 3000 детей дошкольного возраста посещают 395 детских садов, более 12000 детей школьного возраста обучаются в 769 общеобразовательных школах.

Инклюзивное образование

В Казахстане инклюзивное образование делает только первые шаги. В Послании первого Президента Республики Казахстан Н.А.Назарбаева «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее» отмечается, что необходимо «усилить внимание нашим гражданам с ограниченными возможностями. Для них Казахстан должен стать безбарьерной зоной. Позаботиться об этих людях, которых немало, - наш долг перед собой и обществом». Развитие инклюзивного образования в республике нашло отражение в «Государственной программе развития образования», в «Национальном плане действий по развитию инклюзивного образования» в рамках выполнения «Конвенции о правах инвалидов».

Западно-Казахстанский университет имени М. Утемисова вносит свой вклад в решение задач развития инклюзивного образования в Западном Казахстане. Осуществлен первый выпуск студентов по двудипломной образовательной программе «Дефектология» с присвоением квалификации «Педагог-дефектолог».

включает в себя такую организацию образовательного процесса, при которой все дети, независимо от их физических, психических, интеллектуальных, культурно-этнических, языковых и иных особенностей, включены в общую систему образования. Обучаются по месту жительства вместе со своими сверстниками без инвалидности, в одних и тех же общеобразовательных учреждениях, которые учитывают их особые образовательные потребности и оказывают своим подопечным необходимую специальную поддержку. На сегодняшний день проблема инклюзивного образования является весьма актуальной. Общество стало гуманней и детей данной категории стали называть как «дети с особыми образовательными потребностями». С каждым годом, и это не только в Казахстане, но во всем мире, количество детей с особыми образовательными потребностями увеличивается, и чтобы отвечать запросам общества, нам необходимо поддерживать культуру инклюзивного образования, реализовывать инклюзивную практику.

Трудности, которые часто встречающиеся на пути построения образования для всех, не могут быть преодолены только одной школой. Это требует активного сотрудничества и участия всех образовательных учреждений, в том числе и высших учебных заведений. Так как по-прежнему остается ряд, до сих пор, не нашедших свое решение проблемных вопросов в этой сфере. Известно, что одной из самых важных нерешенных проблем и барьеров на пути внедрения инклюзивного образования в Казахстане является достаточное количество, а в некоторых образовательных учреждениях отсутствие специально подготовленного педагогического состава.

Западно-Казахстанский государственный университет имени М. Утемисова, в частности педагогический факультет совместно с отделом двудипломного образования, в последние годы, активно принялся решать эту сложную задачу. И вот, конкретный значимый результат.

4 и 5 марта 2020 года в ЗКГУ им. М. Утемисова под председательством доцента кафедры педагогики БашГУ, к.п.н. Р.М. Султановой и членов комиссии доцента кафедры педагогики БашГУ, к.м.н. Г.А. Гаязовой, к.п.н., доцента Г.А. Ергалиевой, к.п.н., доцента Ш.Т.

Габдрахмановой и других, состоялась итоговая аттестация студентов, обучавшихся по дополнительной программе двудипломного образования «Дефектология».

Еще в 2017 году в целях интеграции в мировое образовательное пространство, направленное на расширение доступа студентов университета к зарубежному образованию нашего университета инициировал и создал совместно с БашГУ инновационно-образовательный консорциум по реализации программ дополнительного профессионального образования. Были разработаны и подписаны ряд необходимых договоров и соглашений, учебный план и образовательная программа. В результате, впервые в истории университета, реализован Международный образовательный проект двудипломного образования по программе «Дефектология».

Координатор проекта д.т.н., профессор Гумаров Г.С., руководитель программы к.п.н., доцент Г.А.Ергалиева, методисты проекта магистры филологии Г.С. Абуғалиева и С.Н. Ерниязова. В процессе обучения все студенты прошли непрерывную трехнедельную педагогическую практику в КГУ «Областная специальная школа-интернат для детей с нарушением зрения» управления образования акимата ЗКО (директор А.Н.Ғұбаш).

В реализации образовательной программы «Дефектология» участвовали также преподаватели: Ш.Т.Габдрахманова, А.С.Иргалиев, Г.А.Ергалиева, С.А.Шуйншалиева, Н.У.Кулдашева, А.А.Жумабаева, С.Б.Калаханова, Э.С.Мендыгереева, Г.С.Абуғалиева, В.Т.Арыстанғалиева, Ю.М.Жидкова, А.Ж.Кенжеғалиева, Ж.Т.Хамидуллина, С.Н.Ерниязова и др.

Цель образовательной программы: профессиональная подготовка специальных педагогов (дефектологов), способных эффективно осуществлять коррекционно-педагогическую деятельность с детьми с ограниченными возможностями развития в системе общего, специального и инклюзивного образования, здравоохранения и социальной защиты на основе учёта потребностей, потенциальных возможностей и способностей детей подростков и взрослых.

В группе ПД-17-01 обучались студенты: Ж.Ө. Азамат, Г.Д. Айтжанова, К.С. Ахметова, Д.Т. Бажиева, Г.Н.

Байтакова, А. Бауыржанқызы, Т.А. Газизова, Ф.Г. Гафар, Ө.Д. Дәулетова, Н.Е. Есболат, А.Б. Есенгельдиева, А.М. Жақсылық, Н.Б. Искалиева, Н.А. Кажалаева, З.А.Куанғалиева, С.Ы. Қарашаева, Ж.Е. Қожахмет, О.Р. Меңдеш, С.М. Мұхтар, А.А.Оразов, Г.К. Рахимова, Н.Ғ. Рахметқалиева, К.А. Сарсенова, А.А. Усенова, А.Қ. Хайруллина и А.Ж. Шунышкалиева.

Студентами группы ПД-17-02 являлись: А.А. Абдугалиева, С.А. Ағыбай, Ф.Н.Амантай, Г.Б.Әмірғалиева, Д.А.Даутова, А.С.Жұмағали, А.М.Жұмашева, Д.С.Қадір, Н.Д.Какимоллаева, А.Р.Қасымова, Ө.С.Қонарова, А.Б.Қуанғалиева, Т.Н.Кузьмина, Ж.Н.Қыдырғалиева, Т.Т.Мақсотова, М.Қ.Нұрғалиева, С.М.Өтешова, Н.Т. Рысқалиева, А.Р.Тайкешева, Д.А.Тапенова, Ж.Д. Төреахметова, Г.Н.Узганбаева и Н.Е.Шагирова.

В ходе аттестации все 49 студентов сэндвич-программы успешно сдали итоговый междисциплинарный аттестационный экзамен.

Итоговая аттестационная комиссия особо отметила студентов программы Мақсотова Толқын, Кузьмина Татьяна, Какимоллаева Нұрайым, Шунышкалиева Аружан, Искалиева Наргиз, Айтжанова Гүлсезім, Бажиева Динара на практике показавших отличные знания и владение методиками специального образования. В целом аттестационная комиссия дала положительную оценку знаниям и компетенции выпускников программы двудипломного образования.

В ближайшие месяцы первым выпускникам программы будут выданы российские дипломы с присвоением новой квалификации «Педагог-дефектолог» и правом осуществлять профессиональную деятельность в сфере специального (дефектологического) образования. А это значит, через какое-то время - возможно с нового учебного года в школах и детских садах, куда пойдут трудоустроиваться наши выпускники (некоторые уже работают!), начнут создавать условия для инклюзивного образования, увеличится доля детей, охваченных инклюзивным образованием от общего количества детей с ограниченными возможностями в развитии и т.д.

Уверен, все они внесут свой достойный вклад в решение задач по развитию инклюзивного образования Республики Казахстан.

Роль и значимость программ двойных дипломов

(Продолжение. Начала на 1 стр.)

Программы двудипломного образования разрабатываются на основании соглашения между двумя ВУЗами-партнерами.

Развитие программ двудипломного образования в настоящее время становится одним из магистральных направлений развития международного сотрудничества между вузами-партнерами разных стран мира. Международные эксперты в области высшего образования убеждены в том, что никакая другая форма взаимодействия вузов не дает таких весомых результатов в развитии сотрудничества с зарубежными партнерами как программы двойных дипломов. Отвечая на вопрос об их роли и значимости, следует подчеркнуть, что программы двойных дипломов для нашей страны более значимы в плане практической интеграции казахстанской высшей школы в международное образовательное пространство. В нём заключается уникальный потенциал повышения качества подготовки специалистов и гармонизации содержаний отечественных с зарубежными образовательными программами. Более того, они позволяют решить целый ряд прагматических задач, ведущих к интернационализации университетов и к повышению профессиональной мобильности молодых специалистов.

Реализация программ двудипломного образования способствует решению целого ряда стратегических задач образовательного учреждения:

- повышению качества образовательных услуг;
- повышению конкурентоспособности вуза на внешнем и внутреннем рынках образовательных услуг;
- получению практического опыта по использованию новых образовательных технологий;
- расширению возможностей международного партнерства;
- повышению рейтинга вуза как внутри страны, так и за рубежом.

Важно отметить, что двудипломное образование является инновационной деятельностью ЗКГУ им. М.Утемисова, которое адекватно отвечает основным принципам и требованиям Болонского процесса.

Программы двудипломного образования расширяют доступ для казахстанских граждан к зарубежному образованию и предоставляют возможность параллельного обучения в двух вузах по совместной образовательной программе с последующим получением дипломов соответствующих учебных заведений.

В ЗКГУ им. М. Утемисова в 2019-2020 учебном году продолжилась реализация:

1) совместно с Саратовским национальным исследовательским государственным университетом им. Н.Г. Чернышевского - магистерской программы двудипломного образования научно-педагогического направления «Социальная педагогика» - обучаются 8 магистрантов. Руководитель программы: доцент кафедры педагогика и психология, доктор исторических наук Н.А.Адельбаева. По итогам выполнения требований образовательной программы двудипломного образования магистратуры выпускникам будет присуждаться академическая степень магистра по направлению подготовки, и они получат одновременно два равнозначных диплома (Double Major) - СГУ им. Н.Г.Чернышевского и ЗКГУ им.М.Утемисова.

2) совместно с Башкирским государственным университетом - дополнительная профессиональная образовательная программа двудипломного образования «Дефектология» с присвоением квалификации «Педагог-дефектолог». Всего по данной программе обучаются 73 студента. Руководитель программы: доцент кафедры дошкольного и начального образования педагогического факультета, кандидат педагогических наук Г.А.Ергалиева.

3) совместно с Уфимским государственным нефтяным техническим университетом дополнительные профессиональные образовательные программы

двудипломного образования:

- «Межъязыковая коммуникация в профессиональной деятельности» с присвоением квалификации «Переводчик в сфере профессиональной коммуникации» (обучаются 15 студентов). Руководитель программы: доцент кафедры иностранных языки филологического факультета, кандидат педагогических наук Г.Н.Кисметова.

- «Экономика и управление на предприятии нефтегазового комплекса» с присвоением квалификации «Менеджер нефтегазового предприятия» (обучаются 15 студентов). Руководитель программы: доцент кафедры экономики и менеджмента факультета истории, экономики и права, кандидат экономических наук А.Б.Тлесова. Таким образом, в данное время реализуются 3 дополнительных профессиональных образовательных программ двудипломного образования, разработанных совместно с БашГУ и Уфимским ГНТУ, по завершению которой наши студенты получают одновременно два диплома (Major-Minor) - один основной ЗКГУ им.М.Утемисова и второй дополнительный - диплом Башкирского ГУ или Уфимского ГНТУ с присвоением соответствующей квалификации.

В нашем университете по 4-м образовательным программам двудипломного образования обучаются 111 студентов.

Разработка и реализация программ двудипломного образования является ярким свидетельством международного признания ЗКГУ им. М.Утемисова.

В целом, говоря о преимуществах участия кафедр нашего университета в программах двойных дипломов с российскими университетами, можно сказать, что программы двойных дипломов способствуют развитию взаимопонимания и доверия между вузами-партнерами, закладывают основы для долгосрочного научно-педагогического сотрудничества, ведут к поиску инструментов повышения качества образования, прозрачности и сопоставимости учебных планов и программ. Они повышают конкурентоспособность выпускников кафедр-партнеров на международном рынке труда. Взаимное признание дипломов и степеней в рамках образовательных программ двудипломного образования ведет, в конечном итоге, к созданию общей рамки квалификаций, упрочению интеграционных процессов, неизбежных в условиях глобализации экономики и сопряженных с задачей вхождения Республики Казахстан в мировое образовательное пространство.

С 16 июня 2020 года в Западно-Казахстанском государственном университете им. М. Утемисова под председательством ведущего специалиста по развитию бизнеса (переводчик) ООО «ОЗНА-Менеджмент» (Республика Башкортостан, РФ), кандидата филологических наук Я.В. Швайко в онлайн режиме состоялась итоговая аттестация 15 студентов дополнительной программы двудипломного образования «Межъязыковая коммуникация в профессиональной деятельности».

Первый выпуск переводчиков по двудипломной программе

Начиная с июня 2017 года в целях интеграции в мировое образовательное пространство, направленное на расширение доступа студентов университета к зарубежному образованию, отдел двудипломного образования нашего университета инициировал и создал совместно с Уфимским государственным нефтяным техническим университетом инновационно-образовательный консорциум по реализации программ дополнительного профессионального образования. В результате впервые в истории университете реализован Международный образовательный проект по двудипломному образованию по программе «Межъязыковая коммуникация в профессиональной деятельности» с присвоением квалификации «Переводчик английского языка в сфере профессиональной коммуникации».

Координатор проекта - доктор технических наук, профессор Гумаров Г.С., руководитель проекта (программы) доцент кафедры иностранных языков филологического факультета, кандидат педагогических наук Кисметова Г.Н. Срок параллельного обучения студентов по данной программе составил 2,5 года. В процессе обучения все студенты прошли непрерывную пятинедельную переводческую практику на базе структурных подразделений ЗКГУ им. М.Утемисова. В реализации образовательной программы «Межъязыковая

коммуникация в профессиональной деятельности» были задействованы высококвалифицированные преподаватели: С.И.Кадыргалиева, Г.Н.Кисметова, Б.Б.Утегалиева, Э.К.Утемисова и др.

Цели программы:

- повышение профессиональной компетенции в области английского языка;
- выработка практических навыков профессионального письменного, устного и технического перевода в сочетании с изучением теории языка и теории перевода;
- расширение знаний о мире изучаемого языка;
- развитие межкультурной компетенции для повышения эффективности межкультурной коммуникации в профессиональной сфере и др.

В группе ММК(ЗК)-18-01 обучались студенты: В.О.Агеева, А.М.Айпенова, Ә.М.Амангелді, Е.А.Гладских, К.М.Иргалиева, Р.К.Куанышгалиев, Д.Е.Мағзиев, Д.Т.Мурзабаева, М.С.Насихат, К.С.Нурмухамбетова, М.Т.Оразбай, А.Т.Разихова, А.Р.Рахматжанова, Т.С.Тулепбергенова и М.А.Флорова.

В ходе аттестации все 15 слушателей сэнди-программы успешно сдали итоговой междисциплинарный экзамен.

Совместная итоговая аттестационная комиссия особо отметила выпускников программы Иргалиеву

Карину, Куанышгалиева Рустема Нурмухамбетову Камилу, Фролову Маргариту, Гладских Елену, Агееву Валерию, Мурзабаеву Дану, Насихат Майю, Разихову Асылжан, на практике показавших отличное владение английским языком и переводческим делом. В целом аттестационная комиссия дала положительную оценку знаниям и компетенции выпускников программы. В заключительном слове председатель комиссии кандидат филологических наук Ярослав Швайко высоко оценил уровень подготовки выпускников программы и пожелал успехов в трудоустройстве и дальнейшей работе в ведущих отечественных и транснациональных корпорациях в качестве переводчиков.

В ближайшие месяцы первым выпускникам программы будут выданы российские государственные дипломы об окончании Уфимского государственного нефтяного технического университета с присвоением квалификации «Переводчик английского языка в сфере профессиональной коммуникации». А это означает, что по окончании ЗКГУ им. М.Утемисова наши студенты-выпускники будут иметь на руках два диплома (Major-Minor) о присвоении двух разных квалификаций. Пожелаем же им доброго пути, благополучия и ярких успехов в профессиональной деятельности!

Г.С. ГУМАРОВ,
Руководитель отдела двудипломного образования

ПЕРВЫЙ В РЕГИОНЕ

Западно-Казахстанский университет им. М. Утемисова является старейшим вузом страны: в октябре 1932 года в г.Уральске открыт второй в Казахстане педагогический институт, который в 1937 г. был переименован в УралКазПИ, и к 100-летию А.С.Пушкина ему было присвоено имя великого русского поэта.

За всю историю своей деятельности ЗКУ прошел путь от педагогического института до классического многопрофильного университета. Стал одним из ведущих региональных вузов Приуралья.

Сегодня университет является крупным научно-образовательным, информационно-методическим и культурным центром с успешной реализацией основных профессиональных образовательных программ.

В структуре университета – шесть факультетов: естественно-географический, филологический, физико-математический, педагогический, истории, экономики и права, культуры и искусства, 22 кафедры.

Западно-Казахстанский университет им. М. Утемисова имеет 7 учебных корпусов, 3 студенческих общежития, испытательную лабораторию экологии и биогеохимии, дворец спорта, 5 спортивных залов, 2 открытые спортивные площадки, агробиостанцию. Вуз располагает учебной и научной лабораторной базой: 4 научные лаборатории, 18 учебных лабораторий, 7 виртуальных лабораторий, 4 лингафонных и мультимедийных кабинета. В университете функционируют 18 научно-методических кабинетов, являющихся научно-методической базой для гуманитарных специальностей.

Западно-Казахстанский университет им.М.Утемисова –

**ЗКУ им. М.Утемисова
в Национальном рейтинге
востребованности вузов
РК – 2020 вошел в первую
десятку и занял 8 место!**

один из старейших вузов страны, первое высшее учебное заведение Западного Казахстана

ОБРАЗОВАНИЕ БЕЗ ГРАНИЦ

Растет известность университета – ЗКУ им. М.Утемисова сегодня узнаваем и получил признание за рубежом.

Западно-Казахстанский университет имени М. Утемисова имеет 140 договоров о международном сотрудничестве с вузами СНГ и странами дальнего зарубежья (Великобритания, США, Южная Корея, Китай, Малайзия, Германия, Польша, Португалия, Италия, Литва, Болгария, Турция, Индия, Швейцария, РФ, Республика Беларусь, Украина, Армения, Азербайджан, Узбекистан, Кыргызстан, Таджикистан).

ЗКУ имени М. Утемисова в рамках международного сотрудничества является партнером 16 международных ассоциаций и проектов.

НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА

Научная библиотека Западно-Казахстанского университета им.М. Утемисова – одна из старейших вузовских библиотек Казахстана - является гордостью университета: располагает уникальным фондом 1 046 295 ед. хранения, выписывается 200 названий периодических изданий (на 01.01.2019 г.).

Библиотека вносит существенный вклад в обеспечение учебного процесса вуза, предоставляет открытый доступ пользователям к ресурсам библиотеки на всех видах носителей информации.

Научная библиотека ЗКУ – обладатель уникального фонда редких книг и рукописей. Фонд редких книг состоит из коллекции «Энциклопедические словари, энциклопедии, изданные в дореволюционной России», истории Российского государства, универсальной биографической коллекции, «Пушкинианы», серии «ЖЗЛ» и памятников древнеславянской письменности в оригинале.

Ванюшин үйі

Кеңес Одағының Батыры Ө.Молдағұлова атындағы №38 мектеп лицейі орналасқан ғимарат Александр Ванюшин үйі – XIX ғасырдың сәулет өнерінің ескерткіші болып табылады. Бізге жеткен деректерге қарағанда бұл үй 1984 жылы 12 қыркүйекте Орал облыстық Атқару комитетінің №473-шешімімен облыстық архитектуралық ескерткіштерді қорғау комитетінің есебіне алынады. Тарихи сәулет ескерткішінің мемлекет қамқорлығына алынғандығын айғақтайтын бұл құжатта: «Үш қабатты шығыстық үлгідегі ғимарат XIX ғасырдың екінші жартысында салынған. Ғимараттың қасбеті көркем безендірілген. Үйдің төбесі шығыстық сипатта шатырмен жабылған» деп жазылған. Сонымен бірге бұл құжатта үйдің салыну тарихы туралы алғаш рет 1901 жылы Орал қаласының байырғы тұрғыны Гребнева Клаавдия Антонованың әңгімесі арқылы жазылып алынғандығы айтылған.

Шежіре сурет деректер Ванюшин үйінің алдында саудагерлер саудасын қыздырған базар болғанын дәлелдейді.

Ванюшин үйі

Қазір бұл Некрасов шағын алаңы. А.Ванюшиннің үйі кейін қаладағы көпестер бірлестігіне сатылып, Орал көпестері мен саудагерлерінің көңіл көтеріп, дем алатын коммерциялық клуб үйіне айналады.

Азамат соғысы жылдарында 1919 жылы қаңтар айынан бастап, А.Ванюшин үйіне Орал қалалық РКП(б), кейінірек губерниялық комитет орналасып жұмыс жасады.

Ал 1930 жылдары бұл тарихи ғимарат өлкеміздегі ауыл шаруашылығы мамандарын даярлайтын оқу орны болғандығын, облыстық архив қорында сақталған ауыл шаруашылық техникумының төл құжаты (паспорты) дәлелдейді.

1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысы кезінде Ванюшин үйіне Одесса қаласынан эвакуацияланып келген жаяу әскери училищесі орналасады. 6 айлық қысқа мерзімді курсты тәмамдаған жауынгерлер осы жерден Сталинград майданына жөнелтілген.

Ұлы Отан соғысы аяқталғаннан кейін Ванюшин үйі қайтадан ауыл шаруашылығы техникумының оқу корпусы ретінде 1981 жылға дейін қызмет етеді. Одан соң тарихи ғимарат пионерлер үйіне айналады. Ал, 1996 жылдан бері бұл тарихи сәулет ескерткіш үйі жалпы білім беретін орта мектеп шәкірттерінің алтын ұя бесігіне айналды.

«Нар үй»

Ж.Молдағалиев атындағы облыстық ғылыми әмбебап кітапхана орналасқан тарихи ғимарат көпес Александр Каревтің үйі туралы дерек кім-кімді де қызықтыратыны анық. Бузулук көпесі (Ресей жері) А.Карев алғаш рет Орал қаласына ат арбамен келеді. Ол балықшылардың жағаға лақтырып тастайтын ұсақ балықтарын жинап, Жайық жағасындағы Гурьев (қазіргі Атырау) қаласына дейін баруды көсіп еткен.

Өздерін Жайық өзені балығының қожасы санайтын өлкедегі казактар судан қызыл

Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты стратегиялық мақаласында «Патриотизм кіндік қаның тамған жеріңе, өскен ауылыңа, қалаң мен өңіріңе, яғни туған жеріңе деген сүйіспеншіліктен басталады». Туған жерге деген сүйіспеншілік, Туған елге - Қазақстанға деген патриоттық сезімге ұласады», - деп «Туған жер» бағдарламасын қолға алуды ұсынған еді. Демек, туған жерге деген сүйіспеншілік әрине, туған жердің тарихын танып-білуден басталады.

Орал қаласы – қазақ елінің ежелгі қалаларының бірі болғаны тарихи архитектуралық артефактылар арқылы дәлелденіп отыр. Бұл жөнінде жергілікті тарихшылар, өлкетанушылар мен архелог ғалымдар ғылыми тұжырымды еңбектерін жария етті. Ендеше, осы көне шаһардың Шаған мен Жайық өзендерінің тоғысқан тұсындағы тарихи бөлігінде сән түзеген, XIX ғасырдың сәулет өнері ескерткіштеріне қарап, ашық аспан астындағы музей іспеттес десе болғандай. Өлкеміздің өткен тарихының куәсі екендігін үнсіз ғана ұқтырып, асқақ тұрған бұл мәдени тарихи сәулет ескерткіштері ортағасырлық атақты сәулетші Аджеми Нахичеванның: «Өмір мәңгілік...біз кетеміз – бұлар қалады» деген сөзін еріксіз еске түсіреді.

ОРАЛ ҚАЛАСЫНДАҒЫ XIX ҒАСЫР СӘУЛЕТ ЕСКЕРТКІШТЕРІНІҢ ТАРИХЫ

Нар үйі

Ақ үй

балықты ғана аулап, ұсақ шабақтарды суға қайта лақтыратын еді. Александр Карев осы балық аулау маусымында жиналған балықтың мол қорын Ресей қалаларына апарып саудасын қыздырған. Ол балық саудасынан түскен ақшасына сол кездегі оралдық тұрғындар үшін ең қажетті Ресейден иірілген жіп, арқан тағы сол сияқты өндірістік тауарлар тасып, жоғары бағамен өткізіп отырған.

Сөйтіп қаржы қорын жинаған көпес А. Карев 1900 жылы Орал қаласында дүкенімен бірге екі қабатты үй тұрғызуды бастайды. Алайда, тағдыр оған бұл үйдің құрылысын аяқтауды жазбайды. Ол қалың орманнан құрылысқа қажетті ағаш дайындау кезінде ағаш астында қалып, қайтыс болады. Оның әйелі Кариха үйдің құрылысын аяғына дейін жеткізіп, 3 қабатты үй тұрғызады. Сөйтіп, қала ортасында алыстан көз тартатын әдемі биік А.Карев үйі бой көтереді. Қазақтар биіктігімен сыртқы түсіне қарап, бұл үйді «Нар үй» немесе «Қызыл үй» деп атаған.

Енді бұл үйдің Кеңес үкіметі тұсындағы қызметі туралы айтсақ, 1917 жылғы қазан төңкерісіне дейін бұл ғимаратта бірнеше дүкен мысалы, «Шмит және К°» сауда үйі,

екінші қабаты ресторан және офицерлер клубы, үшінші қабаты қонақ үй болған.

1919 жылдың жазында Орал қаласы Қызыл әскер бөлімшелерінің қолына көшкеннен кейін А.Каревтің үйі «Еңбекшілер сарайы» деп аталады да, енді бұл ғимаратқа жергілікті кәсіподақ орналасады.

1920 жылдардың бас кезінде үйдің 1-қабатына «Красный Урал» газетінің баспаханасы және конференция залы орналасады, үшінші қабаты сол қонақ үйі болып қала береді.

1923 жылы қараша айында Орал қаласына келген халық комиссарлар Кеңесінің төрағасы, қазақ жазушысы Сакен Сейфуллиннің осы қонақ үйде тоқтағаны жөнінде мәліметтер бар.

Ұлы Отан соғысы жылдарында А.Карев үйінің 2- және 3-қабатына қаламызға эвакуацияланып келген әскери госпитальдар орналастырылады.

1960 жылдардың ортасынан 1980 жылдарының ортасына дейін ғимараттың үшінші қабатына облыстық «Орал өңірі» және «Приуралье» газеттерінің редакциясы, ал екінші қабатында бұрынғы Н.Крупская (қазір Ж.Молдағалиев) атындағы облыстық кітапхана мен филармония болды.

«Ақ үй»

Қаламыздағы тағы бір тарихи сәулет ескерткіштерінің бірі – алғашқы коммерциялық банк үйі. Қазақстанда XIX ғасырдың II жартысында капиталистік қатынастардың дамуына байланысты тұрғызылған банк ғимараты қазіргі облыстық әкімшілік үйі.

Деректерге қарағанда ғимарат 1896 жылы сәулетші Александр Бунькиннің жетекшілігімен тұрғызылған. Құрылыс жұмысына Мәскеулік белгілі теміржол құрылысшысы Николай Раевский басшылық еткен.

Орыс сауда-өндірістік коммерциялық банк үйі үш қабатты. Төменгі жер асты қабаты, екінші қабаты жаяу адам жүретін жолмен деңгейлес. Бұл екінші қабатқа – дүкен, ал үшінші қабатқа банк және биржа орналасады. Жоба бойынша құрылысқа 22 000 сом қаржы бөлінеді. Орал қаласында тұңғыш рет бұл үйге алғашқы орталық жылу құбыры, желдеткіштер, электр желісі тартылады. Сонымен қатар ғимараттың төңірегіне алғашқы жаяу адам жүретін жолдар мен көпірлер салынып, аумағы 1000 шаршы көлемінде көгалдандыру жұмысы жүргізіліп, Орал қаласының

бүгінгідей көрікті орталығына айналады. Ғимараттың қас бетінде бедерлі сәнді торлармен көмкерілген әдемі балкондарды қазір де көреміз. Ақ түспен қапталған сыртқы түсіне байланысты бұл үйді жергілікті тұрғындар «Ақ үй» деп атаған.

Коммерциялық банк үйінің қас бетіндегі әдемі өрнектердің авторы, салқын қақтаудың шебері (орыс тілінде «мастер холоднойковки» деп аталады) Павел Лаптишкин.

Ал осы ғимаратқа кіретін есік алдындағы бағаналардың арасына орналастырылған екі арыстан мүсіндердің авторы - Николай Гаврилович Калентьев.

Сөйтіп, XIX ғасыр соңында тұрғызылған бұл ғимаратты қаладағы алғашқы әмбебап үй болды деп те айтамыз. Өйткені, мұнда банк, биржа кеңсесінен басқа нотариальдық кеңсе, мейрамхана, коммерциялық шайхана және дүкендер орналасқан. Сондай-ақ, бұл ғимаратта қаладағы ірі кәсіпкерлер Компанейцаның дәрйханасы, көпес Р.Функаның дүкені, Грязновтың шаштаразы қала тұрғындарына қызмет көрсеткен.

1917 жылғы қазан төңкерісінен кейін бұл үйдегі қызмет түрінің сипаты өзгеріп, енді бұл ғимарат жұмысшы солдат, шаруалар кеңесінің үйі, ал 1919 жылы облыстық революциялық комитет, 1920 жылы губерниялық комитет, 1924 жылы Орал губерниялық соты, кейін бұл үйге облыстық атқару комитетімен оның жеке бөлімшелері орналасады. Қазақстан тәуелсіздігі жарияланған 1991 жылдан бастап, ғимарат Батыс Қазақстан облыстық әкімшілік үйіне айналды.

Қаламыздың сәнді көркін келтіріп тұрған тарихи-мәдени сәулет ескерткіштерінің тарихи маңызын түсініп, құрметпен қарап, қамқорлық көрсету – әрбір азаматтың абыройлы борышы.

Б.С. БОРАНБАЕВА,
М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің доценті,
тарих ғылымдарының кандидаты

ДЖУМАГАЛИЕВА
Дария Максимовна
1999 жылы 19 наурыз
күні БҚО, Жаңақала ауданы,
Жаңақазан ауылында дү-
ниеге келген. Көптеген жыр
байқауларының, мәнерлеп
оқу сайыстарының жеңімпа-
зы. Филология факультеті
ішіндегі «Ұлы дала таланты»
атты өлең оқу байқауының
3-ші орын жүлдегері, фа-
культетаралық «JasSTAR»
жобасындағы «Ең үздік
эссе» онлайн-байқауының
3-ші орын, филология фа-
культеті ішіндегі Қазақстан
Тәуелсіздік күніне арналған
«Үздік эссе» байқауы-
ның алғыс хат иегері.

Мұң құшағы қарсы алды тағы да,
Жүрегімді қысып алып... сезімсіз.
Қамықсам да, шүкір еттім барыңа,
Кетсеңіз де әлемімнен безіп сіз.

Көз жасымның тамшылары сұраусыз,
Қолдарыма көлдей болып төгілді.
Мән қылатын жандар неге тұрақсыз,
Жүрегіме өріп берген өмірді?!

Күзге айналып көңілімнің көктемі,
Қыс кезіндей қалдым тағы қалтырап.
«Уақыт - емші, ұмытылар өткенің»
Оның бәрі айтылған бос сандырақ!

Қанатымды сындырды ғой жұдырық,
Көгім қалды сағынышы жылатып...
Маған берген үмітіңіз өтірік,
Кетті мәңгі сенімімді құлатып.

Мен түк налымаймын күніме өткен,
Жүректен ақ қардай еріді өкпем.
Мұңымды саған қалдырдым, ақпан,
Бақытпен қарсы алшы мені, көктем!

Кетсе де мейлі үзіліп үміт,
Кеудемді билеп, жаулап мың күдік,
Суықтан тоңып келген жүректі,
Жылытшы, көктем, сезіммен жылыт!

Белгісіз, беймәлім, бұлыңғыр шақта,
Жүректі мұңыңмен қайғыңнан сақта.
Соңғы үміт жалғанды сенің күніне,
Сондықтан, көктемім, мені жылатпа!

Сұранып тұрса да мейлі көз жасым,
Құлаған көңілім болса да басым,
Шуақты күндерің қолшатыр сынды,
Жанымды жауыннан әркез сақтасын!

Ұмытып бейбақыт күндерді өткен,
Соқыр жаңбырды сұратып көктен,
Сүйікті әуенге жауын астында,
Кеттік билейік, билейік, көктем!

Көзіме жас болып келгенде бар мұңым,
Мың есе бәрінен өзіңді жазғырдым.
Мен саған кейде түйген қабақты,
Сәттерді, сәттерді кешерсің, тағдырым!

Өзіңнің арқаңа тым ауыр жүк артқам,
Қарасаң, өзімді өзім ғой жылатқан.
Мен разы болмаған кезімді кеше гөр,
Кезімді кеше гөр Тәңірден сұратқан!

Айтары бар екен бізге де уақыттың,
Таба алмай ізің бір тым күткен бақыттың,

Мен саған күнәні жаңбырдай жаудырдым,
Байқамай тұрғанда алдымда бақытым.

Сен берген үмітті заланып, үздім мың,
Келер деп жаныма әлі де үздігім.
Тағдырым, сен кешкен ол ауыр дүниеге,
Батыл боп, бір болсын жанарын сүзді кім?

Күліп жүр жүрекке күнімнің ертеңі,
Көріксіз ғұмырым дәл бүгін ертегі.
Жек көрген, тепкілеп, өртеген кезімді,
Кеше гөр, Тағдырым! Тағдырым, кеш мені!
Бүгінгі күнім үшін мың алғыс!

Қиялымды өртемей, біліп, елеп,
Құлай кетсем қалатын мені демеп,
Арманымды аялап, қабылдайтын,
Түсінетін жанымды адам керек.

Жүрегімді кетпейтін менің жерлеп,
Басқалардан болатын сәл өзгереді,
Қанатымды сындырмай, ұшып бірге,
Аспанымды сүйетін адам керек.

Әлемімді лаस्ताмайтын менің бөлек,
Өзгелерге қарағанда болар ерек,
Суық қыста көктем сыйлап жүрегіме,
Үмітімді үзбейтін адам керек.

Ойларымды алатын түгел билеп,
Ертіп мені әкетер «кеттік, жүр» деп,
Жылап қалсам, сүртіп менің көз жасымды,
Жанарымнан сүйетін адам керек.

Жеті миллиард адамның арасынан,
Бұл кеудеме бір ғана адам керек!

Мен үшін сағыныш иесі емес ең,
Сен мені шынайы сезіммен сүймесең,
Бұйырған біздерге қоштасу сәтінде,
Жыладым неге мен?
Жыладың неге сен?

Мен үшін жаны жоқ, бөтен бір елес ең,
Сен үшін кетпейтін есіңнен емес ем,
Кете алмай Жайықтың жанында тұрдық біз,
Қимадым неге мен?
Қимадың неге сен?

Мен үшін отқа сен ешқашан күймес ең,
Сен үшін жанымды Тәңірге бермес ем,
Екеуміз өткізген тұспа-тұс шақтарды,
Сағындым неге мен?
Сағындың неге сен?

Бірақ та...
Жанымнан күн болып, еш уақыт сәнбесең,
Мен сенің санаңды толықтай билесем,
Қолыңды ұстаған жібердім неге мен,
Қолымды ұстаған жібердің неге сен?

Өткеннің отына күйген соң, қайтеміз,
Сезімге жүректі бермесем,
Сезімге жүректі бермесең.

Қосуға бола ма сырға сыр?
Жанымды менің тыңдашы!
Мұң жаулап кеткен әлемнен,
Өтінем, мені ұрлашы!

Жүректі жылатқан өткенім-
Күзімді аңсатқан көктемім!
Өтінем, құшаққа орашы,
Жетеді әзірге сөккенің.

Тоңдырды желі де бұл жаздың,
Бұл жазға соншама не жаздым?
Өтінем, жылытшы, жылытшы!
Мен сондай мұздадым, мұздадым...

Бұл әлем тым кең әлде тым тар ма?
Мен кеткім келеді бұлттарға.
Өтінем, біз ұшып кетейік,
Мән бермей сөйлеген жұрттарға.

Қосуға бола ма сырға сыр?
Жүректің бұл сырын тыңдашы!
Мен сенсіз өмірді сүре алмайм,
Өмірден мені ұрлашы!

Қанатыңды кім сындырды, қарағым?
Жоқ болды ма емі ескі жараның?
Иығыңа салып алып ап кетер,
Болмады ма мүлде жақын адамың?

Ғажайыбын ұмыттың ба бұл көктің?
Тағы отырып күнделікке сыр төктің.
Қанатыңды жөндеп берсем бола ма?
Сағынды ғой, білесің бе, бұл көк тым...

Анау бұлттар сені айтады сыбырлап,
Құстарың жүр сағыныштан мың жылап.
Қанатыңды жөндеп берсем бола ма?
Қалмасыншы түк жауапсыз бұл сұрақ.

Жүректегі өкпең қашан өшеді?
Жыламашы, көтер, қане, енсеңді!
Қанатыңды жөндеуіме рұқсат бер,
Оралсыншы бақытты жан кешегі!

Бақ әкелер, сенсең егер, бұл тамыз,
Ең соңғы рет мұң сусының жұтамыз.
Қанатыңды жөндеуіме рұқсат бер,
Көк аспанға қол ұстасып ұшамыз!

Мазаламас жүректі де өткенім,
Жетер енді бұл қаланы сөккенім.
Бұл қалада табар бақыт жоқ менде,
Бұл қалаға келмес бақыт-көктемім.

Тамыз мырза, өзгертсек ше біз бәрін?
Мұң-налама қала емес пе кінәлі?
Тағдыр десем, бола ма артық кеткенім,
Артқым келмей жүрегіме күнәні?

Достасуға бар ма менде мүмкіндік?
Бұл қалада көп жыладық, аз күлдік.
Күз келеді қайта айналып қалаға,
Ал соңынан еріп келер үнсіздік.

Ғашық болып қолым жетпес көкке тым,
Мен бақытты жүрегімнен өртедім.
Бар мұңыма бір өзім ғой кінәлі,
Жетер енді бұл қаланы сөккенім.

Жылы жаққа ұшып кетті құстарым,
Ораламыз деп қалдырып үмітті.
Оған сеніп, күздің қолын ұстадым,
Тек сол үміт жүрегімді жылытты.

Күздің неге сондай суық жанары,
Ұстаса да қысып алып қолымнан?
Жылулығым суықтанып барады,
Адастырып ол бастаған жолымнан.

Күздің неге сондай мұп-мұз жүрегі,
Құшағына ораса да тым қатты?
Мен өтірік барлық жұртқа күлемін,
Ал расында бұл күз мені жылатты.

Жалғыздықтың мен қолынан ұстадым,
Ол да менің жылуымды суытты.
Жылы жаққа ұшып кетті құстарым,
Ораламыз деп қалдырып үмітті...

Өмірге ешқандай махаббат қалмағанда,
Жаның бір тыныштық қалағанда,
Сезінсең өзіңді жалғыз боп жалғанда,
Сен мені есіңе түсірші.

Жүргенде мұңайып, құлазып көңіл,
Дәмсіз боп көрініп бұл тәтті өмір,
Өткенде сәтсіз боп көп күткен күнің,
Сен мені есіңе түсірші.

Жүрекке салқындық аса сезілгенде,
Ол жүрек мұң-тастың астында езілгенде,
Бәрінен-бәрінен шеттеніп, безінгенде,
Сен мені есіңе түсірші.

Есігін ашамыз тым бөлек әлемнің,
Парағын бастаймыз ең жаңа дәптердің,
Табамыз жүрекке керекті жәрдемін,
Тек мені есіңе түсірші.

Ұшамыз біз көкке өзгелер білмейтін,
Өзгелер таппайтын, өзгелер келмейтін,
Бір жаққа кетеміз барлығы іздейтін,
Тек мені есіңе түсірші.

Келгеніңде жүресің мұңға тастап,
Жүрекке қиялменен жыр табыстап.
Сарғайтқан көңілімді жапырағың,
Суретші күз, бояуың бар ма басқа?!

Алыс қылып көктемнің елес күнін,
Құлағыма жаралы ән естірдің.
Неге сенің бояуың ауыр сондай,
Есіме келетіндей сол ескі мұң?

Мың тамшы жас келіп ап көздеріме,
Мүмкін, сенен жылулық іздеді ме?
Сары түсті сүйетін сұлу күзден,
Бір жақсыдан үмітін үзбеді ме?

Ұрлап кетіп күнімді аспанымнан,
Бұлтың мені мұздатып, қасқа қылған!
Суретші күз, мен саған шүбәлімін,
Мұңды ұзақ, бақытты қысқа қылған...

Сенімім жоқ, үзілді күдерім де,
Тым қатал екеніңді білмедім бе?
Суретші күз, әдемі бояулармен,
Неге бақыт салмайсын күндеріме?

*Дария ДЖУМАГАЛИЕВА,
РЯЛ-22 тобының студенті*

Дуалды оқыту - теорияны өндіріспен ұштастыра оқыту технологиясы. Ол алғаш Германияда пайда болып, негізі қаланды. Дуалды оқыту жүйесінің кәсіби мамандар даярлауда тиімділігі мен нәтижелілігі зор екендігі тәжірибеде дәлелденген. Дуалды оқыту жүйесі қазіргі дүние жүзілік тәжірибеде бар дүние. Оның жарқын мысалдарының бірі - Германиядағы кәсіптік-техникалық білім берудегі даярлаудың дуалдық жүйесі. Мұнда студенттер уақытының үштен екі бөлігінде мамандығы бойынша еңбек ете жүріп өндірістен қол үзбей оқиды, тек уақытының үшінші бөлігін теориялық оқуға, білімді ұйымдастыруға арнайды. Бұл сырттай оқу бөлімінде немесе кешкі формада оқу емес.

Мектеп директоры Г.Утешева, әдістемелік жұмыс бойынша жетекшілік еткен Ө.Ибраева, пән мұғалімдері әлеуметтік серіктестік аясында біздің идеямызды құп алып, бірлесе жұмыстанды. Қаладағы белді физика-математикалық мектептің болашақ мамандыққа бейімделуіне, сараманнан белек үздіксіз жұмыстануына мүмкіндік беріп, үнемі қолдау көрсетті. Мұндай

жұмысқа алғысымыз шексіз.

Мұнда студенттер оқу құжаттарымен танысты, кабинеттің паспорты мен атқаратын қызметін талқылады, әдістемелік кабинетте тәжірибелі мұғалімдердің семинарларына, сабақтарына қатысты, Kundelik.kz, bilimland.kz, imekter.kz, т.б. веб-сайттарын пайдаланды, оқушылардың жеке бумаларын жаңартуды үйренді, мұғалімнің ұзақ, орта мерзімді жоспарларына сәйкес қысқа мерзімді жоспар құрып, сабақ, сыныптан тыс шаралар өткізді және оларды талдады.

әдістерін қолдануды үйрендім;

- Педагог маман ретінде біршама тәжірибе жинақтадым», - дейді Канибаева Өскенгүл.

Сапарғали Алихан дуалдық оқытудың тигізген пайдасы теория мен практиканы ұштастыра алғанын және сабақ өткізуге дайындықтың психологиялық қиындығынан өткенін айтады. Түрлі оқыту әдістерін пайдалану арқылы оқушылардың қызығушылығын және өзін мұғалім ретінде қабылдауына қол жеткізгенін басты ерекшелік деп біледі.

Хасенова Айдана мен Меңдешов

*Рахмет саған,
БҚМУ!*

Зуылдап жатыр, зуылдап жатыр... Кейде өмірді неге теңеріңді де білмейсің. Төнеп те қажеті жоқ шығар. Өмірдің өмір боп қалғаны да жақсы.

Өмірімнің соңғы 4 жылы жастығымның жайдары уақыты болған студенттік шақпен өтті. Мектепті тәмамдағаннан кейін, бір топ шәкірттің бас тірері - Махамбет Өтемісов атындағы БҚМУ болды. Менің де шаттық әнімнің салынар, сабақ оқып сабылар жерім аталған оқу орнынң бас ғимаратының 4-ші қабаты, яғни "Қазақ филологиясы" кафедрасы еді. Үйде өтпеген «үй» жылым жанымды жадыратар жұртшылықпен, жадымда жаңғырар жақсылықпен көкірегім мен көңілімде сайрап қалды. Алғашқы жыл әдеттегідей әсем естелігімен есте сақталып, қай кезде есіңе алсаң да езуіңе күлкі үйіреді. Жатақхананың заңдары, 416-шы аудиторияның сахнасы, «313-тің» үкімі де жүректе қалар дүниелер. Ал көктем кезінде аққайыңнан аңқыған иіс, сирен гүлден бұрқыраған жұпар «Стеллаға» барша филфакты еліткізіп, ертіп кететін. Талай қызықтың қазығы болған еңселі оқу ордамыз кеудемізге бұдан да көптеген естеліктерді құйды. Өне-міне дегенше белгіленген уақыт межесіне келіп, біз де өз еншімізді алып, әрі аттанып барамыз. Қара шаңырақтың қабырғасында өткізген әр сәтті күнім үшін оқытушыларым мен группаластарыма мың алғыс! Ғажап сәттің санада сауық құрғаны үшін рахмет саған, БҚМУ!

Арман ҒАБДЫҚҰЛ,
Филология факультетінің түлегі

ТЕОРИЯ МЕН ПРАКТИКАНЫ ҰШТАСТЫРА ОҚЫТУ тәжірибесі туралы оңлар

М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінде болашақ педагогтардың біліктілігін көтеруге өте көп көңіл бөлінеді. Биылғы оқу жылы информатика мамандығының 3-курс студенттері М.Маметова атындағы №27 физика-математика бағытындағы мектеп-лицейінде дуалды оқытудың элементтерін пайдалану бойынша жұмыстанды. Яғни, информатиканы оқыту әдістемесі пәнінің дәрісін университетте, практикалық сабағын мектепте өтті.

«Дуалды оқыту жүйесінің нәтижесінде мен бұл оқыту технологиясының мынадай тиімді жақтарын байқадым:

- Теориялық білімді практикалық жұмыспен ұштастырдым;

- Мұғалімдермен жұмыс жасап, өзімді педагогикалық ұжымда ұстауға бейімделдім;

- Сабақты дұрыс жоспарлауды үйрендім;

- Оқушылармен жұмыс жасап, ұйымдастырушылық қасиетімді дамыттым;

- Оқыту технологиялары мен

Жандостың пікірлері былай тұжырымдалады: «оқушыларды бақылау, бағалау, сыныптан тыс шараларды ұйымдастыру, қысқа мерзімді жоспарды мұғаліммен бірлесе жасау және оны жүзеге асыруды үйрендік. Өзімізге қажетті мәліметтер және білім алдық деп сенімді түрде айта аламыз. Осы үйренген білім – біліктерімізді университет базасында алған теориямен толықтырып, одан әрі жетілдіріп, күнделікті өмірде және болашақта қызмет барысында қолданатын боламыз.»

Қорыта келгенде, егер дуалдық

кәсіптік стандарттарды, дуалдық оқыту жүйесі бойынша өзгеретін модульдық бағдарламаны, оқу бағдарламасын дайындауға және оқытушыларды тағылымдамадан өткізуге қатысады;

4. Әлеуметтік серіктестіктер мамандар дайындау бойынша мемлекеттік тапсырманы қалыптастыруға қатысады;

5. Оқушының кәсіби дайындық деңгейін бағалау және біліктілікті тағайындау үшін құзырлы мамандар мемлекеттік емтихан комиссиясы мүшесі ретінде қатысады; 6. Білім алушы дуалдық жүйемен оқыту нәтижесінде белгілі құзиреттерді меңгерген кәсіби дағдыға ие болады;

оқыту элементтерін оқу үрдісіне ендіру әдістемесін одан әрі жетілдірілсе, жақсы нәтиже берері сөзсіз:

1. Дуалдық жүйе - оқытудың дәстүрлі түрлері мен әдістерінің негізгі кемшілігін, яғни теория мен тәжірибенің арасындағы алшақтықты жояды;

2. Жұмыс берушімен тығыз байланыста жұмыс жасайтын оқу орны болашақ мамандарға қойылатын талаптарды ескеріп отырады;

3. Әлеуметтік серіктестіктер өндіріс талабына сай білім алушыға қойылатын біліктілік талаптарды дайындауға,

7. Оқу орнын бітіруші жұмысқа орналасу мүмкіндігіне ие болады.

Студенттер осы әлеуметтік серіктестермен теория мен тәжірибені ұштастырып жұмыстар жасауда және олар өндірістік машықтану кезінде озат тәжірибелі мамандардан үйреніп, жаңа жабдықталған технологияны меңгереді. Психологиялық қорқыныштан арылып, оқушылар алдында өзін мұғалім ретінде ұстауға бейімделеді.

А.Б. МЕДЕШОВА,
п.ғ.к., доцент

Онлайн-олимпиада жеңімпазы

Университетіміздің студенттері жақында ғана жазғы сессияларын пандемияға қатысты әлемде, елімізде туындаған қаншама қиындықтарға қарамастан сәтімен тапсырды. Түсіне білсек, әсіресе, I курс студенттері үшін алғашқы жазғы сессия оңайға соқпасы мәлім. Университеттің оқу ғимараттарына, оқу залдарына тікелей келу шектеулі. Енді не істемек керек? Бұл орайда қашықтан оқу арқылы өз біліміңді тереңдету, өзінді өзің дамыту – оңды да ұтымды тәсіл. Білім қорыңды, білік қорыңды толықтыруда бір сәтке кідіруге, мүдіруге болмайды. Тоқмейілсуге жол жоқ! Жаз бойы еңбекке аралас, өзінді өмірге бейімде, таңдаған мамандығыңа сәйкесті республикалық, халықаралық онлайн-олимпиадаларға қатыса отырып, өз-өзіңді шыңдай түс!

Ұялы телефон, WhatsApp жүйесі арқылы байланысқа шыққанымызда Мақсат ініміздің де осы қағидаларды басты ұстаным етерін білдік. Жуырда ғана оның «Үш қоңыр» республикалық әдебиет, мәдениет және өнер газетінің 2020 жылғы мамыр айының 15-індегі №20-санынан (8-бет) «Қолдан келмес іске ұмтыл, азат басың болсын құл» атты Абайдың рухани мұрасы туралы толғанысты мақаласын оқудың сәті түсіп, сүйсініп едік. Ендігі кезекте 2020 жылғы маусымның 27-сі күні М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан университетінің филология факультетінің «Шетел тілі: екі шетел тілі» мамандығының I курс студенті Қыдыршаев Мақсат «Конкурсита. RU» Бүкілресейлік білім порталы ұйымдастырған ағылшын тілі бойынша онлайн-олимпиадасына (Олимпиада: ABC Letters: Listen & Answer (First English Lessons)) қатысып, I дәрежелі дипломға (Диплом №У82471-105-62209-270620) ие болып, жеңімпаз деп танылды. Дипломға «Konkursita.ru» (Сетевое издание Конкурсита, свидетельство о регистрации СМИ ЭЛ № ФС 77-70172 от 21.06.2017) Бүкілресейлік білім беру порталының бас редакторы И.А.Никоноров қол қойған.

Сөз соңында, университетіміздің оқу озаты, полиглот студенті Мақсат бауырымызға амандық тілеп, білім жарысында қашан да алда болғайсың демекпіз.

Доктор исторических наук, профессор Сдыков Мурат Наурызгалиевич - видный ученый и признанный специалист в области отечественной истории.

Сдыков Мурат Наурызгалиевич родился 5 января 1956 года в г.Уральске, в 1973 году заканчивает среднюю школу №5 им. М.В.Ломоносова г.Уральска и поступает на исторический факультет Уральского педагогического института им.А.С.Пушкина.

В 1983 году он поступил в аспирантуру Высшей школы профдвижения ВЦСПС (Всесоюзного Центрального Совета профессиональных союзов) по специальности 07.00.02 – Отечественная история (История СССР).

Обучение в Москве позволило Сдыкову М.Н. познакомиться и совместно работать со многими видными историками Советского Союза такими как Поляков Ю.А., Лельчук В., Рогачевская Л.С., Кадейкин В.А., Хлусов М.С., Горелов О., Пивовар Е., Кваша А., Кабузан В. и другие. Но основную роль на формирование будущих широких научных взглядов и многих направлений исследовательской деятельности Сдыкова М.Н. сыграл его научный руководитель по подготовке кандидатской диссертации профессор Дробижев Владимир Зиновьевич, один из самых талантливых советских историков. Именно

сконцентрировать средства и силы. Особое внимание уделялось подготовке научных кадров. За годы работы Сдыкова М.Н. проректором по науке преподавателями вуза были защищены 3 докторские и 32 кандидатских диссертаций. Но из-за разногласий с ректором он вынужден был уйти из родного вуза.

Он был приглашен работать в 1999 году проректором по науке и международным связям в негосударственный вуз - Уральский филиал Академии труда и социальных отношений. Однако он принимает решение полностью посвятить себя научной деятельности, оставив учебную работу в вузах. Для этого Сдыковым М.Н. в 1998 году был создан общественный фонд науки и образования «Акжол».

Первой акцией фонда стала широкая общественная и научная кампания по защите от техногенного разрушения уникального археологического комплекса «Кырык-Оба» в ходе строительства трубопровода Аксай–Атырау, трасса которого по первоначальному плану проходила в 70 метрах от царских курганов. В результате были внесены изменения в трассу в сторону отдаления от курганов на расстояние в 1,5 км. Этот успех Сдыков М.Н. считает одним из главных своих достижений в жизни.

В результате этой кампании Сдыков М.Н. предложил

СПЛУЖЕНИЕ НАУКЕ

тогда во время работы над материалом Сдыков М.Н. определил основное направление научной деятельности – исследование демографических проблем народонаселения в исторической ретроспективе, т.е. историческую демографию. Уже в кандидатской диссертации он рассматривает проблему социальных изменений и формирования национальных кадров рабочего класса Казахстана в 1920-1930-е годы. Успешная защита диссертации состоялась в декабре 1987 года в Москве.

Основная научно-педагогическая и административная деятельность Сдыкова М.Н. связана с родным вузом. С 1988 года Сдыков М.Н. начал работать в стенах Уральского педагогического института в качестве старшего преподавателя кафедры истории СССР и всеобщей истории. В 1989-1990 годах он возглавляет кафедру истории СССР и всеобщей истории. В 1991-1993 году работает деканом исторического факультета.

Это был очень ответственный период в истории казахстанской исторической науки. «История Казахстана» стала восстанавливаться как самостоятельная научная дисциплина. В 1991 году при факультете была открыта кафедра «Истории Казахстана», стали создаваться первые учебные планы и программы по отечественной истории. В это время Сдыков М.Н. возглавил исторический факультет, который после долгого времени был восстановлен как самостоятельный.

С 1994 года начинается алматинский этап научной деятельности Сдыкова М.Н. Он связан с именами крупных казахстанских историков, таких как Асылбеков М.Х., Масанов Н.Э., Нурпеис К.Н., Абылжожин Ж.Б., Муканов С., Татимов М.Б. и др. Научным консультантом во время работы над диссертацией был академик НАН РК Асылбеков М.Х.

Напряженная работа того периода позволила Сдыкову М.Н. подготовить и выпустить две монографии: «Население Западного Казахстана: история формирования и развития: 1987-1989 гг.» (Алматы, 1995. -14, 3п.л.) и «Формирование населения Западного Казахстана в XVIII-XIX веках.» (Алматы, 1996. - 10,2п.л.). В 1996 году на заседании специализированного совета Института истории и этнологии НАН РК Сдыков М.Н. успешно защитил докторскую диссертацию по специальности 07.00.02 – Отечественная история (История Республики Казахстан) на тему: «Изменения этнического и социального состава населения Западного Казахстана (с 1897 г. по настоящее время)».

В 1996-1998 годах Сдыков М.Н. назначается проректором Западно-Казахстанского гуманитарного университета по научной работе и международным связям (В 1996 году Уральский пединститут был переименован в Западно-Казахстанский гуманитарный университет). Работая на этой должности, он способствовал созданию при университете новых научных структур. В 1997 году был открыт Диссертационный Совет по защите кандидатских диссертаций по специальности 07.00.02 – Отечественная история (История Казахстана) - первый и единственный в тот период Диссертационный Совет в Западном Казахстане. В том же году был создан редакционно-издательский отдел, который позволил впервые решить вопрос по выпуску собственной научной печатной продукции. Стали издаваться сборники научных статей по итогам всех научных конференций, была создана система кредитования публикаций преподавателей вуза. Развитие науки вуза на период 1996 – 2001 годы было запланировано в Программе «Основные направления научной деятельности ЗКГУ». Это позволило максимально

руководству области возобновить археологические исследования богатого культурного наследия региона. Сложность ситуации состояла в том, что уральская археологическая школа к этому времени практически перестала существовать, поэтому Сдыкову М.Н. требовалось фактически заново возродить археологические исследования, тем более ни один вуз области не поддерживал археологию.

В 2002 году по инициативе Сдыкова М.Н. был образован Западно-Казахстанский областной центр истории и археологии - научная самостоятельная государственная организация нового типа, которая выполнила с честью свою научную миссию. Именно тогда было сделано самое крупное его открытие – обнаружен средневековый город эпохи Золотой Орды, существовавший в XIII – XV века. В ходе дальнейших исследований Сдыковым М.Н. была доказана связь этого городища с современным Уральском. Им же была разработана и защищена новая периодизация областного центра, история возникновения которого теперь берет свое начало с XIII века, а не с 1613 года, как считалось ранее. Им же было предложено назвать это городище «Жайык» в честь реки, на берегу которой и возник этот город.

В 2002–2003 годах Сдыков М.Н. был призван в родной вуз – ректором Западно-Казахстанского государственного университета им. М. Утемисова. В этот период решался сложный вопрос выделения из состава ЗКГУ аграрно-технического университета. В соответствии с новыми задачами были организованы компьютерный центр, социологическая лаборатория. Был осуществлен перевод ряда специальностей на университетский уровень, открыта подготовка в магистратуре по 6 специальностям. Вновь был открыт диссертационный совет по специальности 07.00.02 – Отечественная история. История Казахстана.

Но смысл жизни состоял для него не в этом. Тишина архивов и вольный ветер степных экспедиций были важнее и приносили истинную радость творчества. Он возвращается на работу в центр, написав заявление о добровольном уходе с поста ректора. Жизнь показала, что он был прав.

В научной деятельности Сдыков М.Н. за этот период провел ряд крупных исследований. Он возглавил масштабную работу по изучению приграничных миграций между Казахстаном и Россией, в которых участвовали ученые двух стран. Результатом исследований стал сборник под редакцией Зайончковской Ж. (Россия) и Сдыкова М. (Казахстан), выпущенный в Москве. Завершена работа по написанию книги по истории Уральска, в подготовке которой под руководством Сдыкова М.Н. участвовали ряд видных ученых Казахстана.

Продолжил исследования по исторической демографии и выпустил учебное пособие «Историография исторической демографии Западного Казахстана» и монографию «История населения Западного Казахстана (XVIII – нач.XXI вв.)» (Алматы, 2004, 26,0 п.л.), которая стала обобщающим исследованием в казахстанской историографии по истории народонаселения Западного Казахстана. Это – крупный вклад ученого в освещение актуальных проблем истории Казахстана.

В ЗКГУ он руководил аспирантурой и магистратурой по специальности 07.00.02 – Отечественная история (История Республики Казахстан). Ученую степень кандидата исторических наук получили три его аспиранта. Он является соруководителем ряда научных диссертаций в российских научных центрах по таким специальностям как «история» и «археология».

В начальный период существования центра Сдыковым

М.Н. была поставлена задача полного обследования всей территории области для выявления археологических памятников с целью их изучения и защиты. Так, был осуществлен грандиозный проект «Памятники природного и историко-культурного наследия Западно-Казахстанской области» в 16 томах, каждый из которых был посвящен отдельно районам, Уральску и области. Такой фундаментальный труд - первый в истории отечественной археологии. В результате было учтено 2223 новых археологических объекта и все они были включены в государственный список памятников истории и культуры, получив соответствующий статус. Работа в этом направлении продолжается.

В 2010 -2011 годах издательством «Аруна» в Алматы в рамках программы «Культурное наследие» в серии «Свод памятников истории и культуры Республики Казахстан» был выпущен 2-х томник «Западно-Казахстанская область». Мы первыми в республике выпустили такое издание на двух языках в солидном издательстве.

Важным направлением в археологических работах центра стало изучение эпохи ранних кочевников. Основные работы сосредоточились на курганном комплексе Кырык-Оба, который стал основным объектов в первые годы работы центра. Интересные находки были сделаны в Илекшаре и Булдурте, продолжились раскопки на Лебедевке, где была обнаружена первая в Западном Казахстане золотая женщина. Но главная находка была в 2012 году, когда в результате долгих 4 месяцев раскопок на комплексе Таксай была обнаружена Алтын Ханшайым, или Таксайская принцесса, которая сейчас считается одной из главных мировых археологических открытий XXI века.

В области исторических исследований руководитель центра выделил такие темы, как национально-освободительное движение, становление казахской государственности, партия Алаш и историко-демографические процессы. Проведены крупные научные международные конференции, выпущено 78 печатных изданий. Среди успехов безусловно выделяется экспедиция в Узбекистан и нахождение места захоронения Сырыма Датова- великого батыра и борца за свободу казахского народа конца XVIII - начала XIX веков.

Научная, педагогическая и общественная деятельность М.Н. Сдыкова всегда находили поддержку и признание со стороны государства и общества. В декабре 2005 г. Сдыков М.Н. награжден медалью «Ерен еңбегі үшін», в 2012 году - высокой государственной наградой Республики Казахстан орденом «Курмет». В 2015 году сессия городского маслихата присвоила ему звание «Почетный гражданин города Уральска».

Им опубликовано более 250 научных работ, в том числе 24 монографий и учебных пособий. Он активно сотрудничает с отечественными и зарубежными научными организациями, с целым рядом известных ученых, со многими из которых его связывают теплые товарищеские отношения.

Сейчас Сдыков М.Н. по достижении пенсионного возраста вернулся на работу в родной Западно-Казахстанский государственный университет профессором кафедры истории Казахстана.

Основным научным направлением деятельности Сдыкова М.Н. была и является реконструкция историко-демографических процессов на территории Казахстана на основе применения методов целого комплекса наук – истории, археологии, социальной антропологии, этнографии и культурологии. Готовится ряд монографий: по истории Уральска, по ранним кочевникам и по истории родного исторического факультета.

Баубек Бұлғишев атындағы жас журналистер клубының жасшысы

2016 жылы қаңтардың 30-ынан бастап шығады - Издаётся с 30 января 2016 года

Газет - халықтың көзі, құлағы һәм тілі.

А. Байтұрсынов

Журналист (Journalist)

№3 (28), маусым, 2020 жыл

Жыр дүлдүлі

Қазақпын Жұбаны қандай еді?

Соңғы жыл ішінде «Қазақ әдебиеті» газеті шығуымен қатар, әдебиеттік сын, ой-толғауларға өнімді түрде араласып, өз таланттарының тағы бір қырларын жақсы көрсетіп келе жатқан Қалижанды, Хамитты, Жұбанды, Сырбайды, Аманжолды әдейілеп атай кетуді қажет деп білемін

Мұхтар Әуезов

Жұбан Молдағалиев – қазақ поэзиясындағы, әдебиетіміздегі ірі құбылыс. Ол – Оралдың ғана ақыны емес, қазақтың Жұбаны.

Зейнолла Қабдолов

Ақын Жұбан Молдағалиев бүгінгі күннің ең өзекті мәселелеріне жедел үн қосып отыратын, соның өзінде де шығармаларынан асығыстық ақаулары кездеспейтін алымды талант.

Ғабит Мүсірепов

Жұбанның жүрегі мен Молдағалиевтың сағаты туралы айта алмай тұра алмаймын...

Сәбит Мұқанов

Жұбан Молдағалиев шығармашылығын тұтас алып қарағанда, соңғы ширек ғасырда оның ірі тұлғалы ақын болып қалыптасқанына қол қоямыз. Бүкіл дүние өлеңінде есімі мағлұм Жұбан қазақ әдебиетіне өзіндік үн, нақыш әкелді.

Мүсілім Базарбаев

Жұбан Молдағалиев - сұмдық ірі тұлға, тау қопара алатын құдірет-күштің иесі. Жұбағаның ішкі-сыртқы дүниесі, бүкіл он екі мүшесі оннан-мұннан құрастырылмай, тұтас бір материалдан қашап жасаған монумент іспетті.

Қадыр Мырза Әлі

Осы заманның сөзін сөйлеп жүрген, сөйлеп кеткен қаншама ақын бармыз. Соншамыздың аузымыздан басқа емес, бір ғана «қазақ» деген сөз шығып кетсе болды, «мынау нағыз ұлтшыл» деп қайсыбірімізді түрмеге жауып, қайсыбірімізді енді ауыз ашпастай етіп жазалап жатқанда, мына Жұбан ініміздің «Мен-қазақпын» деп айқайлаған үні өзінің рухани ажарын жоғалтпай, аспанымызда тұрып қалды. Бұған не дерсің! Құдды бір өртенген өлкенің ортасында жанбай жалаулап қалған бір уыс жасыл шөптей желбіреп, жан-жағындағы тіршілікті қайта жандандырғандай болды. Бұл - Жұбан інімің ырыс-бағы, ар-намысы болар. Қала берді, ол бүкіл қазақтың ырыс-бағы мен ар-намысын сақтап қалғандай болды. Алланың мұнысына да шүкір.

Әбділда Тәжібаев

«Мен қазақпын» поэмасы - ақын творчествосында тағы бір саты көтерілген туынды. Бұл – үлкен патриоттық пафоспен, патетикалық, публицистикалық сарынмен, философиялық топшылаулармен жазылған айрықша шабыт дүниесі. Мұның жанқүйер өзегі – туған қазақ халқының тағдыры. Тарихта талай зобаланды, талай сұмдықты басынан өткерген қазақ халқының әр заманда шеккен азабы, қайғы-қасіреті өз атынан, өзі көргендей тебірене, толғана жырланады.

Мұхамеджан Қаратаев

Бұлаққа бұлақ біртіндеп қосыла берсе, ағын су арнасы үлкейіп, өзекке, одан әрі өзенге, тіпті бағзы бір дархан дарияға айналады. Түбі тереңдеп, ат шаптырым алыбындағы жайдақ жерді жасартып алады – Ж.Молдағалиевтың өзені осындай.

Хамит Ерғалиев

И в больших полотнах, и в лирических стихотворениях и в крошечных миниатюрах поэта слышатся поступь времени, его пульс и дыхание

Мұстай Кәрім

«Мен - қазақпын», «Жесір тағдыры», «Қыран дала», «Сел», «Байқоңыр баспалдақтары»... Әйтеуір осылардың

біреуін жазып қоя қойса да Ж.Молдағалиевтың қазіргі қазақ поэзиясына, оның ішінде поэма жанрының дамуына қосқан үлесі ешкімнен олқы соқпас еді.

Зейнолла Қабдолов

Жұбанның эпикалық туындылары кең құлашты ақындық пафосымен, өмір шындығының терең суреттерімен, төкпе ақындық өнерімен Ілияс Жансүгіровтің ақындық дәстүрімен туысатын еді.

Серік Қирабаев

Өлеңнен өміршең деталь, өршіл идея тауып, одан туындаған таза шындық пен тұнық сырды Молдағалиевтан көреміз.

Александр Фадеев

Өлгеннен кейін Лениндік сыйлық берілген ардагер азамат, ақын Мұса Жәлелдің өмірінен жазылған Жұбан поэмасының қасиеті сол – бұл поэмада ерлік пен лирика, асқақтаған ақын ойы мен табиғи қарадүрсін шындық ұстасып отырады.

Ғабит Мүсірепов

Жұбан мұрасы келешекте де жұртшылық кәдесіне аса беретін аса құнды мұра. Ол жылдар озған сайын бүкіл болмыс - бітімімен, мәнімен де, нәрімен де жарқырай түсетін асыл қазына.

Сағынғали Сейітов

Жұбан Молдағалиев әдебиетімізде өз жанын да, өлең жанын да, өнер жанын да жарқыратқан үркердей Асыл ағалар тобынан еді. «Мен - қазақпын, мың өліп, мың тірілген» деп атойлаған Алып ақын бір жол өлеңіне бір халықтың тарихын сыйдырып жүре берген.

Роллан Сисенбаев

Жұбан Молдағалиев поэмаларын үлкен екі топқа бөлуге болады. Біріншісі, эпикалық сарындағы дүние-лер. Екіншісі, лирикалық публицистикалық сарындағы дүниелер. Оқиғасыз ойға, толғауларға негізделген. Бұған «Мен-қазақпын!» поэмасын да жатқызуға болады. Қара тасқа қашап жазғандай ірі де айқын.

Қадыр Мырза Әлі

Жұбағанды еске алғанда, ол өзінің ақ жарқын мінезімен, бұлақтай мөлдір көңілімен, жарқыраған ашық күлкісімен, кең маңдайлы, жылы өңді, нұрлы жүзімен – сұлу біткен бүкіл бейнесімен көз алдыма келеді. Өзімнің шығармашылық сапарымның да, еңбек жолымның да бастапқы қадамын аттағанымда жөн нұсқаған, бағыттаған, ақыл берген бірінші ағам, өнеге көрсеткен, жебеген бірінші жетекшім осы Жұбағаң еді.

Нығмет Ғабдуллин

Кеңес дәуірінің поэзиясына қазақ бауырларымыздың қосқан үлесі зор. Әсіресе, қазақстандық Жұбан Молдағалиевтың жалындаған жарқын өлең-жыры кең байтақ қазақ даласына ғана емес, біздің елімізге де жетті. Ол әдебиетке тың серпін алып келді. Кеңес заманында есейіп, Ұлы Отан соғысына қатысып, қоғам қайраткері атанған Жұбан Молдағалиевтың өлеңдері жерлерестерін жаңа өмірге талпындырғандай әсер қалдырды.

Михаил Львов

Жұбан Молдағалиевтың поэмалары мен өлеңдерін қалың оқырманы ыстық ықыласпен қабылдады. Халқының ар-намысы мен мәртебесі үшін күрескен азамат Жұбан менің досым болды. Оның еңбектерін аударуда қазақ халқының тұрмыс-тіршілігімен танысып, біраз ізденуіме тура келді. Жұбан өмірден өткенде күллі қазақ жұрты қапаланса, мен шынайы досымнан айырылғаным өкіндім.

Владимир Савельев

Жұбанның «Мен-қазақпын» атты тамаша поэмасы халқымыздың, бүгінгі көрі-жасымыздың қанатты сөзіне,

мақтаныш сезіміне айналып кетті. Қазағың баяғы қағажу, мешеу ел емес. Ол – терезесі тең жұрт. Ол – талантты халық. Халқымыз бұғаудан босап, бойындағы асыл қасиет-жігерін күллі әлемге паш етті. Бұл дастан ақын шығармаларының көш басында өрге қиялай тартқан атан түйедей, жолында жүк қалмайтын нардай биік шоқтығы. Поэманы оқығанда Жұбанға әркім-ақ: «Сен қазақсың, сен шын ақынсың, азаматсың» деп тұратындай.

Жайық Бектұров

Бар қазақ Жұбанына сенбеп пе еді, Ақынын пайғамбардай көрмеп пе еді. Есінен туған елдің шығар қалай, Жырыңмен жас ұрпағын тербеткенің!..

Әбділда Тәжібаев

Ақын Жұбан мен Азамат Жұбанның, қаламгер Жұбан мен қайраткер Жұбанның арасында шекара жоқ. «Мен – Қазақпын – мың өліп, мың тірілген, Жөргегімде таныстым мұң тілімен...» деп басталатын тарихи ұлы дастанын айдай әлемге жария ету арқылы қайта танылғаны – қазақ әдебиетінде теңдесі жоқ шығармашылық ерлік жасағаны ел есінде. Әрине, әрбір мықты өлеңнің жазылуы - бір ерлік. Қаһарлы да қатігез қоғам мен қандыбалақ империяның қылышынан жасқанбай ұл-қыздарымыз Азаттық ұранын ту етіп алаңға шыққан атақты желтоқсан оқиғасы тұсында айтқан айбынды сөзі мен аты аңызға айналған атышулы Жұбан ақынның соңғы ерлігін қазақ халқы есінен шығарар ма? Ұмытар ма, сірә да? Жоқ! Ұмытылмақ емес. Халқымыздың Желтоқсан оқиғасын жадында қалай жаттаса, Жұбан Молдағалиев есімінде солай жадында сақтасы күмәнсіз!

Нұрлан Оразалин

Қазақ жұртының, ұлт ұрпағының ар-намысын аман сақтап қалудан тайсалмаған, қатыгез империяның сай-қал саясатына қарсы тұрған Халық жазушысы Жұбан Молдағалиевтың әдеби мұрасы мен ерлік ісі қазақ ұлтының қай баласы үшін де үлгі, өнеге.

Сәбит Досанов

Жұбан Молдағалиевтың «Мен-қазақпын» поэмасы – қазақ даласын дүр сілкіндіріп, әлсіз рухқа жан бітірген, кеуделердегі сенім шоғын үрлеген үлкен шығарма.

Ғабит Мүсірепов

«Жұбан Молдағалиев» десе, оқырманның көкейіне «Мен - қазақпын» поэмасы бірден сақ ете қалады. Автордың есімімен шығарманың атауы қатар жүруі - көп қаламгерге бұйыра қоймаған несібе.

Әділбек Ыбырайымұлы

Жұбан поэзияда оңай жолды іздемейтін, өз творчествосына барынша қатал, жалпы қазақ әдебиеті алдындағы жауапкершілікті айнытпай ту етіп көтерген қалам қайраткері.

Сафуан Шаймерденов

Жұбан Молдағалиевтың «Мен-қазақпын!» поэмасы – қазақтың рухына тұрғызған ескерткіш

Жүсіпбек Қорғасбек

Халқын қалтқысыз сүйген, өзі де көзі тірісінде ұлтының шынайы сүйіспеншілігіне бөленген ұлы жүректі азамат, аса көрнекті ақын Жұбанның өмір жолына көз жіберсек, оның ақындық, қайраткерлік тұлғасының қалыптасу тарихынан ғұмыры күрес пен ерлікке толы айбынды азаматтың сындарлы тағдырын көреміз.

Серік Қирабаев

Жұбан Молдағалиев – қазақтың жыр дүлдүлінің бірі, қазақ поэзиясында өз дауысы, өз мәнері, өлеңдегі өз бағыты қалған ірі дарын.

Мүсілім Базарбаев

Бұл ақынның шығармаларына мен қашан да құштарлықпен қараймын да, оқысам құмардан шығатындай боламын да тұрамын.

Сафуан Шаймерденов

Вся творческая жизнь Жубана Мулдагалиева – это безумная любовь к прекрасным людям. Его поэтическая сила в неустанном искании сильных и мужественных образов.

Серікқали Шарабасов

«Жубан Молдагалиев – самобытный человек, обладающий радостным и ценным даром лидера. Этот дар довел его – простого степного человека – до лидерствующих высот казахской, да и не только казахской литературы.

Жайсаң Ақбай

Жұбанның ақындық творчествосындағы бір қымбат қасиеті, ол көптеген ақынсымақтардай көңіл-күйін күйттеп, өз төңірегіндегі жайларды ғана әйгілеуден аулақ. Ел өміріндегі ұлы оқиғаларға үн қосу, үлкен қоғамдық-әлеуметтік мәселелерді толғау - оның ақындық мұраты осындай.

Жанболат Мәулетов

Әзірлеген, Абат ҚЫДЫРШАЕВ,
Қазақ филологиясы кафедрасының профессоры,
«Жоғары оқу орнының үздік педагогы - 2020»
төсбелгісінің иегері

«Рухани жаңғыру» институтының студенттерге арналған беті, №6(17), маусым, 2020 жыл

Жұбан – 100

Көрнекті ақын Жұбан Молдағалиев - адамзаттық, азаматтық мәселелерді көркем поэзия тілімен бейнелеп, ұлттық поэзиямызды қайталанбас жыр жауһарымен байытқан, соңына мол шығармашылық мұра қалдырған зор талант иесі. Ол бүкіл саналы ғұмырын Отаны мен халқының, ұлтының тарихын, тыныс-тіршілігін жырлауға арнаған. Жұбан жырлары мен поэмаларының заман өзгеріп, күллі саяси жүйе қайта жаңғырып жатқан тұста өз маңызы мен мазмұнын жоғалтпай, еліне, туған халқына рухани азық болуы қуантады.

Қазақ әдебиетінің талантты өкілі, ірі эпик, рухты ақын КСРО Мемлекеттік сыйлығының лауреаты, Қазақ КСР-інің Абай атындағы мемлекеттік сыйлығының иегері, Қазақстанның Халық жазушысы Жұбан Молдағалиев 1920 жылы 5 қыркүйекте Батыс Қазақстан облысы, Тайпақ ауданы (бүгінгі Ақжайық ауданы), Өлеңті-Сайқұдық елді мекеніндегі Жыланды жерінде дүниеге келген. Тұңғыш өлеңдер жинағы «Жеңіс жырлары» атауымен жарық көрген. Шығармалары ағылшын, неміс, француз, поляк, испан, венгр, араб, моңғол және т.б. тілдерге аударылған. Бізге мәлімі -1998 жылы ақын шығармашылығы туралы зерттеуші Ж.Мәмбетов «Жұбан Молдағалиевтың ақындық шеберлігі» тақырыбында

«МЕН ҚАЗАҚПЫН, МЫҢ ӨЛІП, МЫҢ ТІРІЛГЕН»

(Жұбан ақын шығармашылығы, бас кітабы «Мен қазақпын» дастаны туралы қысқа сөз)

кандидаттық диссертация қорғағаны. Онда ақын Жұбан Молдағалиевтың шығармашылығы тұтастай қарастырылған. Зерттеуші өз тақырыбына сәйкес жалпы ақын поэзиясына ортақ көркемдік қасиеттерін ғылыми негізде дәлелдеген, Жұбанның ақындық шеберлігін айқындап көрсетуді мұрат тұтқан, поэмаларын лирикасымен бірлікте қарастырған. Десек те, бүгінде ақиық ақын Жұбан Молдағалиев шығармашылығын түгелдей қарастырып болдық деп айта алмаймыз. Біздіңше, жұбантану мәселесі енді басталғандай. Әсіресе, оның өнердегі азаматтық бейнесі мен өмірдегі азаматтық бітімінің сексен алтыншы жылғы айтулы оқиғадан кейін тұтасып, биіктей түскені көрінеді. Мұның өзі көпшілік оқырман арасында Жұбан жырларына қызығушылықтың артып, оның сөзбен сомдаған өнерінің мазмұнының тереңдей түскеніне дәлел бола алады. Солай десек те, әлі де оның кесек туындыларының, поэмаларының өміршеңдігі, мазмұнының тереңдігі, көркемдік қасиеттерінің жоғарылығы туралы нақты жазылған ғылыми еңбектер жоқтың қасы.

Жұбан жырларына тән стильдік ерекшеліктердің бірі - ақын қай тақырыпты қозғаса да ұлттық менталитетке көңіл бөлуді ұмытпауы. Ұлттық нақыш, ұлттық фон - ақын жырларының түпкі өзегі, идеялық мақсаты. Ақын туған халқының қандай да бір өзіндік қолтаңбасына көңіл аударып, өлең -жырларының өн бойына сыналай енгізіп, шегелеп отыратыны ойлантпай қоймайды. Жұбан Молдағалиев поэзиясының тақырыптық - идеялық және көркемдік өрімінде ұлттық құндылықтар әр уақыт басты орынға шығып, жырланып отырады.

Жұбан Молдағалиев - азамат ақын, оның шығармаларының бойынан азаматтық әуен еседі және тақырып ауқымы кең, түйіп айтар ойы сабақтасып келеді. Ақын саяси тақырыптан азаматтық ұғымға, туған жер тақырыбынан философиялық толғам тудыруға оңай ауысып отырады. Жұбан Молдағалиев - лирикалық туындылары мен әдеби сын еңбектерін айтпағанның өзінде артына қомақты эпикалық мұра қалдырған ақын. Оның шығармаларынан еліміздің кеңес дәуіріндегі күллі шындығын тануға болар еді. Егер де ақын лирикасынан замандастарының нәзік жүрек сырларын ұғар болсақ, поэмаларынан сол дәуірдегі көркем жинақталған елеулі оқиғалардың тарихы мен реалистік болмысын, адамдар арасындағы қайшылықтар мен қоғамдағы өзгерістерді айқын аңғарамыз.

Жұбан ақын өз оқырмандарының жадында ұлтын сүйген азаматтық үнімен, қазақ поэзиясының поэма жанрын жаңа бір белеске көтерген эпик ақын ретінде сақталуда. Қарымды қаламгердің қаламынан туған

поэмалары тоталитарлық кеңес заманында өскелең ұрпақты отаншылдыққа, ерлік пен жігерге, әсіресе, ұмытылып, өшуге айналған ұлттық рухты қайта тірілтіп, ел мен жердің өткен тарихына құрметпен, мақтанышпен қарауға үндейді. Оның поэмаларында қазақтың елдік, ерлік тарихы, кеңес дәуіріндегі адамдардың болмыс-бітімі, ой-армандары мен болашаққа сенімдері, Ұлы Отан соғысы әкелген қайғы мен қасірет, әр алуан адамдардың жан дүниелеріндегі өзгерістер мен нәзік сезім иірімдері барынша шынайы суреттелген. Сол себептен Жұбан Молдағалиев шығармашылығының алтын арқауы тек оның лирикасын ғана белгілемейді, сондай-ақ ақынның кең тынысты, мол пішілген, ұлттық рухты эпик екендігін алдымызға жайып салатын шығармалары - поэмалары.

Қазақстанның халық жазушысы Жұбан Молдағалиев поэзиясы-ұлт әдебиетінің алтын қорынан ойып орын алатын руханият жауһарларының бірі. Ұлт поэзиясына үлкен жаңалық әкелген ақынның шығармашылық өлемі аса бай әрі жан-жақтылығымен назар аудартады. «Мен қазақпын» деп әлемге жар салған Жұбанның лирикалық және эпикалық туындылары қазақ асыл сөзінің қайнар бұлағына айналып, өлең сүйер, өнер

философиялық, психологиялық, эстетикалық таным тұрғысынан кең масштабта жырлануының орны бөлек. Поэманың әр бөлігі белгілі бір кезеңнің, дәуірдің тынысын танытып, сол заманның белгілі-белгілі тарихи оқиғаларынан сыр шертеді. Демек, «Мен қазақпын» поэмасы тарихи шығарма. Ақын поэмасына арқау еткен тарихи оқиғалар ойдан шығарылған қияли фантастика емес, нақты деректер негізінде дүниеге келген тарихи шындық. Ол халық тарихының кезең-кезеңдерін өз басынан өткізгендей күйде суреттейді. Қазақты «мен» деп жырлайды. Қазақтың барлық өткен тарихын сол лирикалық «меннің» бойына жинақтайды.

Мен қазақпын, мың өліп, мың тірілген, Жөргегімде таныстым мұң тілімен. Жылағанда жүрегім, күн тұтылып, Қуанғанда күлкімнен түн түрілген.

Зерттеушілер сөзіне сүйенсек, ақын мұрағатындағы сарғайған қолжазбалар поэмада он екі рет қайталанып келетін осынау шумақтың сан рет өзгертілгенін айғақтайды. Ондағы қалауын тапқан қиын ұйқастар да, алғашқы тармақтағы «мың өліп, мың тірілген» деген тіркестер де қаламгер сүзгісінен сан рет өтіп, қазіргі калпын екі-үш айдан соң барып тапқанын көрсетеді. Поэманың композициялық құрылысы өте күрделі. Бір қарағанда поэмадағы кейіпкерлер санынан адам шатысатындай. Онда адамзат тарихында қилы іс атқарған алуан түрлі кейіпкерлер қатары бой түзеген. Бірақ бәрі де тек керек жерінде ғана сөз болып, эпизодтық деңгейде қалып отырады. Одан шығармаға ешқандай да нұқсан келмеген. Сондықтан да олар бітім болмыстары жинақталған, мінез ерекшеліктері айқын дараланған образдар деуге келмейді. Олардың бәрі - топтаса келіп, поэмадағы басты кейіпкер Қазақты, яки, ақындық «менді» толықтырып, оның күллі сыр-сипатын, мінез-құлқын ашу мақсатында жинақталып алынған бүтін бір образдың бөлшектері іспетті.

Ақын көлемді шығарманың өн бойында басты кейіпкер ретінде қазақ халқының табиғи мінезін, түп тамырын, тарихын, таным - түсінігін, күллі ұлтқа тән қасиетін жинақтап бірінші жақтан баяндайды. Яғни, бұл жердегі басты образ - сол қазақтың атынан тарих шежіресін шертуші ақынның өзі. Өйткені ол - қазақ ұлтының бірегей өкілі. Бұл негізінен Жұбан шығармаларының көпшілігіне тән ортақ құбылыс. Жұбан ақын поэмасы - қазақ әде-

биетінің тарихындағы өз маңызын қай қоғамда да, қай дәуірде де жоймайтын кесек те іргелі шығарма. «Мен қазақпын» дастаны - Жұбанның бас кітабы. Жұбан жырларында адам жадында жатталып қалатын қанатты сөздер де молынан ұшырасады. Мәселен, «Сүйгенге сүйе білген еркелейді», «Дарынды адам - даңқ құмар», «Алдында махаббаттың тас жібиді», «Сүйген қандай, сүйікті болған қандай», «Ер жоқта ергежейлі ерсінеді» деген сияқты ойға қонымды, тілге жеңіл тіркестер көптеп кездеседі. Ақын шығармаларын оқи отырып мақал-мәтел, тұрақты тіркестердің сыртқы пішінінің өзгеріп, поэзия заңдылығына сай қалып тапқанын аңғарамыз. Оларды сол күйінде қоя салмай, өзінше өңдейді, әдемі инверсияға айнадырады. Мәселен, «Халықпыз - қасын да аспен кесектейтін», «Қорқақтар бір аттаса, он бұғады», «Жақсыдан салт қалады, ат қалады», «Ілінер-дейді жөргем де, жылжыған, жүрген аяққа», «Көсілген көрпеге сай арыс-алып» т.б.

Қысқасы, Жұбан Молдағалиев - эпикалық шығармаларында өзі таныған ақиқат шындықты белгілі бір образдардың бойына жинақтай отырып көрсетуге машықтанған ақын. Сонан да болар оның сомдаған образдары жылдар өтсе де ескірмей халық жадында сақталуда. Ал туындыға берілген бағалар легі де бір шоғыр. Кейбірі төмендегіше: «Жұбан Молдағалиевтың «Мен қазақпын» поэмасы - қазақ даласын дүр сілкіндіріп, өлсіз рухқа жан бітірген, кеуделердегі сенім шоғын үрлеген үлкен шығарма» (*Ғабит Мүсірепов*). «*Мен қазақпын» поэмасы – ақын творчествосында тағы бір саты көтерілген туынды. Бұл - үлкен патриоттық пафоспен, патетикалық, публицистикалық сарынмен, философиялық топшылаулармен жазылған айырықша шабыт дүниесі. Мұның жанкүйер өзегі - туған қазақ халқының тағдыры. Шығармада тарихта талай зорбалаңды, талай сұмдықты басынан өткерген қазақ халқының әр заманда шеккен азабы, қайғы - қасіреті өз атынан өзі көргендей тебірене, толғана жырланады» (Мұхамеджан Қаратаев).*

Сөзіміздің соңын Жұбан інісіне Әбділдә ақын Тәжібаевтың арнаған ақ тілегімен түйіндегіміз келеді:

Бар қазақ Жұбанына сенбеп пе еді,
Ақынын пайғамбардай көрмеп пе еді.
Есінен туған елдің шығар қалай,
Жырыңмен жас ұрпағын тербеткенің!..

Абат ҚЫДЫРШАЕВ,
*Қазақ филологиясы кафедрасының профессоры,
 Қазақстан Журналистер одағының мүшесі,
 Қазақстанның құрметті ұстазы*

Білім беру ісінің үздігі

Қазақстан педагогтар қауымдастығының ұйымдастыруымен өткізілген республикалық «Білім беру ісінің үздігі - 2020» байқауына ұсынған университетіміздің ұстазы Бимагамбетова Гульнара Адилгиреевна арнайы дипломмен марапатталып, Қазақстан педагогтар қауымдастығының Төралқасының шешімімен ұрпақ тәрбиесі мен еліміздің білім беру ісіне қосқан елеулі үлесі үшін «Ы.Алтынсарин» төсбелгісі табыс етілді. Өріптесімізге әрқашан мерейіңіз үстем, мәртебеңіз биік болсын деп тілек білдіреміз.

Төрекеңгі!

Мамыр-маусым айларында «USTAZ TILEGI» республикалық ғылыми-әдістемелік орталығының ұйымдастыруымен Дене шынықтыру пәнінен студенттер арасында Халықаралық олимпиада өткен болатын. **Оған университетіміздің «Дене шынықтыру және спорт» мамандығының 2-курс студенті Мусағалиев Арсен Талғатович қатысып, I дәрежелі дипломмен марапатталды.** Шын жүректен құттықтаймыз!

2020 жылғы мамырдың 22-сінде М.Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің филология факультетінің I курс студенті **Қыдыршаев Мақсат** (Мамандығы: «Шет тілі: екі шет тілі») «Англиус» ағылшын тілі бойынша қашықтан оқыту жобаларының Халықаралық порталы ұйымдастырған «English Grammar Skills» ағылшын тілі бағдарламасы бойынша IV Халықаралық олимпиадаға қатысып I орынға (Диплом. Тіркеу № 9483501), осы олимпиада аясындағы «Vocabulary Test» ағылшын тілі бағдарламасы бойынша II орынға (Диплом. Тіркеу № 9483401) ие болды. Координаторы – Шет тілдері кафедрасының меңгерушісі, магистр-педагог **Өтеғалиева Бибігүл Бұрханқызы.**

Олимпиада қорытындысында БАҚ (СМИ) «Anglius.ru» ағылшын тілі бағдарламасы бойынша білім беру порталы жобасының жетекшісі С.В.Прасолдың қолы қойылып, мекеме мөрі басылып, филология факультетінің студенті Мақсат Қыдыршаев I және II дәрежелі арнайы дипломдармен, ал жеңімпаз студентті даярлаған ұстазы Б.Б.Өтеғалиева қос бірдей арнайы «Алғыс хатпен» (Тіркеу № 9483400; № 9483500) марапатталды. Бізде өз тарапымыздан қуана құттықтай отырып, ұстаз бен шәкірт ынтымақтастығы қашан да биік межелерге қол жеткізеріне сенеміз.

Жоғары оқу орнының үздік педагогы

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің қолдауымен Астана қаласындағы «Bilim orkenieti» ұлттық-инновациялық ғылыми-зерттеу орталығы және «Bilim orkenieti» Қазақстан Республикасы педагогтарының біліктілігін арттыру және қайта даярлау орталығының бірігіп ұйымдастыруымен өліміздің білім беру саласындағы педагогтарды қолдау мақсатында Республикалық «Үздік педагог» жобасы аясында «Жоғары оқу орнының үздік педагогы - 2020» атты байқау өткізілген болатын.

оқу орындарының педагогтары арасында байланыс орнату, педагогтардың инновациялық идеяларын күшейту, қоғамдағы беделін арттыру. Байқау шарттарына сәйкес әрбір конкурсқа қатысушы педагог жоғары оқу орны студенттерімен бірлесе өткізген инновациялық-тренинг сабақтарының, шеберлік сағаттарының (мастер класс) үлгілерін, бейне-дәрістерін, ғылыми-зерттеу мақалаларының тізімін, бірер нұсқаларының көшірмесін, шығармашылық жұмысының есеп-нәтижелерінің үздіктерін жолдауы шарт. Аталмыш республикалық конкурсқа университетімізден қатысқан «Рухани жаңғыру» институтының директоры, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан Педагогикалық ғылымдар академиясының академигі

Қыдыршаев Абат Сатыбайұлы конкурстың арнайы комиссиясының шешімімен «Жоғары оқу орнының үздік педагогы - 2020» ретінде танылып, I дәрежелі дипломмен марапатталды. Байқау жеңімпазына дипломмен қоса, «Жоғары оқу орнының үздік педагогы-2020» атты төсбелгісі, күәлігі және конкурсанттардың ғылыми-әдістемелік мақалалары, сабақ үлгілері енгізілген түрлі-түсті кітап жинағы тапсырылды. Иә, ғалымға да, ғылымға да еш нәрсе кедергі бола алмасының дәлелі осындай болса керек-ті. Жоғары оқу орнының үздік педагогы, конкурс жеңімпазы профессор Абат Сатыбайұлына марапатыңыз шарапатты, еңбек жолыңыз мархабатты болғай, жеңістеріңіз жалғасын таба бергей демекпіз.

Азиза СҮЙІНШҚАЛИЕВА

Байқауға Республика көлеміндегі жоғары оқу орындарының педагогтары қатысу мүмкіндігіне ие болған-ды. Конкурс мақсаты - Республикамыздағы жоғары

МЕРЕЙЛІ ҰСТАЗ

мемлекеттік тілді үйлестіруші, әдістемелік орталықтың да мамандары қатысқан болатын. Байқауға университетімізден филология факультеті, қазақ филологиясы кафедрасының магистр оқытушысы, жас маман Мырзағалиева Айгерім Сидеғалиқызы қатысып, жүлделі 1-орынды иеленді. Өріптесімізді шын жүректен құттықтаймыз!

Жақында Батыс Қазақстан облыстық тілдерді дамыту басқармасының қолдауымен ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлының туған күніне орай және ересектерге мемлекеттік тілді оқытатын шығармашыл оқытушыларды анықтау, қолдау, марапаттау; оқытушылардың кәсіби-педагогикалық шығармашылығын шыңдау және мемлекеттік тілді оқыту үдерісін ілгерілету; оқытушылардың ересектер аудиториясына негізделген қазақ тілін оқытудың жаңашыл әдіс-тәсілдерімен тәжірибе алмасу; оқытушылардың қазақ тілін меңгертудің озық үлгісіндегі авторлық бағдарламалары мен педагогикалық тәжірибелерін тарату мақсатында қазақ тілді емес аудиторияға мемлекеттік тілді үйрету әдістемесі байқауы өткізілді.

Бұл байқауға арнайы тілдерді оқыту орталықтары оқытушыларымен қоса, жоғары, арнаулы кәсіптік-техникалық оқу орындарының, мемлекеттік мекемелердегі

Мирас пен Элизабетти - ҮЗДІК СТУДЕНТ

Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Сындарлы қоғамдық диалог - Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауын жастар арасында кеңінен насихаттау мақсатында өткен «Қазақстанның үздік студенті - 2020» атты Халықаралық байқауында университетіміздің Мәдениет және өнер факультетінің студенті **Қоблан Мирас Қобланұлы** мен Жаратылыстану-география факультетінің студенті **Тағызбай Элизабетти Калихановна** I дәрежелі дипломмен, сондай-ақ, Қазақстан Республикасы жастар саясатына қосқан үлесі және дарындылығы мен көшбасшылық қабілеті үшін «Қазақстанның үздік студенті - 2020» атты төсбелгімен марапатталып, арнайы куәлікке ие болды. Студенттерімізді құттықтай отырып, оқуда озат болып, болашақта бұдан да жоғары нәтиже көрсетулеріне тілекшіміз.

РЕДАКЦИЯҒА КЕЛІП ТҮСКЕН МАТЕРИАЛДАР Өңделеді. ҚОЛЖАЗБАЛАР АВТОРЛАРЫНА КЕРІ ҚАЙТАРЫЛМАЙДЫ. ДЕРЕКТЕРДІҢ ДӘЛДІГІ ҮШІН АВТОР ЖАУАПТЫ. ЖАРИЯЛАНЫМ АВТОРЛАРЫНЫҢ ПІКІРЛЕРІ РЕДАКЦИЯ КӨЗҚАРАСЫН БІЛДІРМЕЙДІ.

МЕНШІК ИЕСІ:

Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университеті.
Газет айына бір рет шығады.

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет, ақпарат және қоғамдық келісім министрлігінде 14.06.1995ж. тіркеліп, тіркеу туралы нөмірі №11390-Г куәлігі берілген.

ҚР Байланыс және ақпарат министрлігі Ақпарат және мұрағат комитетінің келісімімен мерзімді баспасөз басылымдарын және (немесе) ақпарат агенттіктерін 10.12.2012ж. қайта есепке алу туралы №13213-Г куәлігі берілген.

Таралымы 800. Тапсырыс № 1152

РЕДАКТОР: Азиза СҮЙІНШҚАЛИЕВА

ТІЛШІЛЕР: Сая ДҮЙСЕНБАЙ, Аида ОРАЗОВА, Нұрайлым ҚҰБАЕВА, Гүлбибі БАҚЫТБАЕВА, Анаэля ЖОНЫСОВА, Шұғыла Еңсел
СПОРТ-ТІЛШІ: НҰРЛЫБЕК НАУРЫЗБАЕВ

БЕТ ҚҰРУШЫ & ДИЗАЙН:

Асель АБДУЛЛИНА

ФОТОСУРЕТ:

Рафхат ХАЛЕЛОВ, Оқу теледидары және графикалық жобалау зертханасы

Газет Редакциялық баспа орталығында теріліп, беттелді.

«Көкше-Полиграфия» АҚ баспаханасында басылды.
Мекен жайы: Ақмола облысы, Көкшетау қаласы, Ауельбеков көшесі, 98.
Тел.: 8-716-2-25-14-90